

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Єфіменко Аліна Юріївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

**«ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЯКОСТІ КАПІТАЛУ НА РЕЗУЛЬТАТИ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ»**

072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (Банківська справа)

Студента (ки) II курсу
групи БСм-71а

(підпис)

Єфіменко А. Ю.

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота магістра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело _____ А.Ю. Єфіменко

(підпис)

Керівник проф., доц., д. е. н.

(підпис)

Белова І.В.

Суми – 2018 рік

РЕФЕРАТ

кваліфікаційної роботи магістра

на тему: «ДОСЛІДЖЕННЯ ВПЛИВУ ЯКОСТІ КАПІТАЛУ НА РЕЗУЛЬТАТИ
ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ»

студентки Єфіменко Аліни Юріївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи. Проблематика дослідження якості капіталу актуальна як в Україні, так і в світі в цілому, оскільки банківські системи зазнають збитки під впливом фінансових криз, мають високий рівень недокапіталізації. Питання впливу якості капіталу на результати діяльності є важливим, оскільки достатній рівень капіталу та оптимальна структура впливають на фінансову стабільність банку.

Мета кваліфікаційної роботи: розроблення науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо визначення впливу якості капіталу на результати діяльності банку.

Об'єкт дослідження: капітал банку як системоутворюючий чинник функціонування банків.

Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо процесів, що виникають під час формування та використання капіталу банку.

Методи дослідження: загальнонаукові (узагальнення, порівняння, групування), методи математичного моделювання (кореляційно-регресійний аналіз та канонічний аналіз).

Інформаційна база кваліфікаційної роботи: нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій з питань дослідження якості капіталу, статистичні дані НБУ та ЄЦБ.

Основний науковий результат роботи: на основі огляду вітчизняних та

іноземних джерел було досліджено поняття достатності капіталу; на основі звітності банків України визначено оптимальну структуру капіталу з точки зору результативності та сукупного ризику, зважаючи на групи власників банку, розмір банку та бізнес-сегмент; досліджено особливості впливу капітальних показників на результати діяльності на прикладі 15 old та 13 new-країн ЄС використовуючи канонічний аналіз.

Рекомендації щодо використання результатів дослідження: для окремих банків при розрахунку оптимальної структури капіталу необхідно визначати специфіку діяльності та враховувати ступінь ризику, що приймає на себе банк. Також розрахунок оптимального рівня капіталу можна проводити для банківської системи в цілому на рівні національного регулятора.

Результати апробації основних положень кваліфікаційної роботи: Васильчук А. Ю., Белова І. В. Дослідження ефективної структури капіталу банку /А. Ю. Васильчук, І. В. Белова // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінансування, інвестування та кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці» (м. Дніпро, 20 травня 2018 р.). - ДДАЕУ, 2018. - С. 291-293.

Ключові слова: якість капіталу, достатність капіталу, структура капіталу, результат діяльності.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 76 сторінках, у тому числі список використаних джерел з 70 найменувань, який розміщено на сторінках. Робота містить 10 таблиць, 13 рисунків, а також 3 додатків, які розміщені на 15 сторінках.

Рік виконання кваліфікаційної роботи –2018 рік.

Рік захисту роботи – 2018 рік.

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІНІСТЕРСТВА ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

Науковий ступінь, вчене звання

Підпис Ініціали, прізвище
“ ” 20__р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ МАГІСТРА
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
студенту II курсу групи БСм-71а

Єфіменко Аліні Юріївні

1. Тема роботи: «Дослідження впливу якості капіталу на результати діяльності банку»
затверджена наказом по СумДУ № 2402-III від «09» листопада 2018 року
2. Строк подання студентом закінченої роботи «03» грудня 2018 року
3. Мета кваліфікаційної роботи: розроблення науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо визначення впливу якості капіталу на результати діяльності банку.
4. Об'єкт дослідження: капітал банку як системоутворюючий чинник функціонування банків.
5. Предмет дослідження: сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо процесів, що виникають під час формування та використання капіталу банку, дослідження його якісних показників.
6. Кваліфікаційна робота виконується на матеріалах звітності українських банків, в тому числі АТ КБ «Приватбанк», звітності Європейського центрального банку.
7. Орієнтовний план кваліфікаційної роботи, терміни подання розділів керівникові та зміст завдань для виконання поставленої мети.

№ п/п	Назва розділу	Термін подання
1.	Теоретичні основи дослідження якості капіталу банку	25.11.2018
2.	Практичні аспекти впливу якості капіталу на результати діяльності банку	30.11.2018

Зміст завдань для виконання поставленої мети кваліфікаційної роботи магістра:

дослідити сутність поняття «капітал банку»;
 визначити функції капіталу банку та методи його оцінювання;
 дослідити достатність та якість капіталу банку відповідно до вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду;
 дослідити ефективну структуру капіталу на прикладі українських банків;
 визначити вплив капітальних показників на результативні на прикладі країн Європейського Союзу.

8. Консультації по роботі:

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
I			
II			

9. Дата видачі завдання: «17» вересня 2018 року

Керівник кваліфікаційної роботи _____

І. В. Белова

Завдання до виконання одержав _____

А. Ю. Єфіменко

ЗМІСТ

Перелік скорочень, умовних позначень.....	7
Вступ.....	8
1 Теоретичні основи дослідження якості капіталу банку.....	10
1.1 Сутність капіталу банку, його функції та методи оцінювання	10
1.2 Достатність та якість капіталу банку відповідно до вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду.....	20
2 Практичні аспекти впливу якості капіталу на результати діяльності банку.....	31
2.1 Дослідження ефективної структури капіталу на прикладі українських банків.....	31
2.2 Вплив капітальних показників на результативні на прикладі банків країн Європейського Союзу.....	40
Висновки.....	50
Список використаних джерел.....	54
Додаток А Характеристика складових регулятивного капіталу відповідно до вітчизняного законодавства та Базелю І.....	62
Додаток Б Впровадження Базельських угод в Україні, Казахстані, Росії та Німеччині.....	64
Додаток В Вхідні дані для канонічного аналізу.....	66

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ, УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

РК – регулятивний капітал;

ЕК – економічний капітал;

ОК – основний капітал;

ДК – додатковий капітал;

НБУ – Національний банк України;

БС – банківська система;

Н1 – мінімальний розмір регулятивного капіталу банку;

Н2 – норматив достатності регулятивного капіталу;

Н3 – нормативу достатності основного капіталу;

КБ- контрциклічний буфер;

БЗ – буфер запасу;

БКБН - Базельський комітет з питань банківського нагляду;

PD - ймовірність дефолту;

LGD - збитки від дефолту;

EAD - експозиція під ризик;

М- ефективний термін;

БН – банківський нагляд;

СК – статутний капітал;

БСБ - безстроковий субординований борг;

ЄЦБ - Європейський центральний банк.

ВСТУП

Розмір капіталу банку свідчить про рівень його розвитку, можливість виконувати основні функції. Дотримання нормативів капіталу є одним із найважливіших завдань банків України, що характеризує ступінь захищеності вкладників та кредиторів від фінансових та нефінансових ризиків.

Капітал банку виконує такі функції: захисну, оперативну та регулюючу, що підтверджує значимість його впливу на діяльність банку. Достатній рівень капіталу та його ефективна структура сприяють виконанню зазначених функцій, що безпосередньо впливає на результативність.

Якість банківського капіталу, що визначається його структурою та достатністю, впливає на розвиток української економіки та на характер міжнародних відносин нашої держави з іншими країнами. Постійний процес фінансової глобалізації, збільшення рівня конкуренції у банківській системі спричинили прискорення капіталізації. Підвищення рівня достатності капіталу стало визначальним завданням для банків як в Україні, так і в світі в цілому.

Питанням достатності капіталу на міжнародному рівні займається Базельський комітет з питань нагляду, що є еталоном стандартів для інших країн. Від Базелю I до Базелю III вимоги щодо якості капіталу постійно підвищуються, що спричинено впливом світової фінансової кризи. Визначення впливу капіталу на результати діяльності є досить актуальним питанням, оскільки достатній рівень капіталу є буфером поглинання збитків та запорукою фінансової стійкості.

Дослідженням проблематики якості капіталу займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, серед яких: Г.І. Лановська, А.Г. Загородній, О.М. Сліпушко, С.В. Мочерний, В.В. Бондаренко, Ф.С. Мишкін, П. Роуз та інші.

Актуальність зазначеної проблематики та недостатній рівень вивчення питань впливу якості капіталу на результати діяльності банку в сучасних умовах зумовили вибір теми, визначили об'єкт та предмет дослідження, його мету та основні завдання.

Метою дослідження є розроблення науково-методичних підходів та практичних рекомендацій щодо визначення впливу якості капіталу на результати діяльності банку.

Реалізація даної мети зумовила необхідність постановки та вирішення таких завдань:

- дослідити сутність поняття «капітал банку»;
- визначити функції капіталу банку та методи його оцінювання;
- дослідити достатність та якість капіталу банку відповідно до вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду;
- дослідити ефективну структуру капіталу на прикладі українських банків;
- визначити вплив капітальних показників на результативні на прикладі країн Європейського Союзу.

Об'єктом дослідження є капітал банку як системоутворюючий чинник функціонування банків.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних і практичних положень щодо процесів, що виникають під час формування та використання капіталу банку.

У процесі роботи використовувалися такі методи досліджень: загальнонаукові (узагальнення, порівняння, групування); методи математичного моделювання (кореляційно-регресійний аналіз та канонічний аналіз).

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять нормативні та законодавчі акти, які регулюють діяльність банків, зокрема, банківське законодавство, інструкції та положення НБУ, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з питань дослідження якості капіталу, статистичні дані НБУ, фінансова та статистична звітність банків тощо.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЯКОСТІ КАПІТАЛУ БАНКУ

1. Сутність капіталу банку, його функції та методи оцінювання

Основою діяльності банку та подальшої фінансової стабільності є достатній рівень капіталу. Розробка та впровадження політики розвитку банку в області інвестицій, кредитування та формування банківських пасивів неможлива без оптимальної величини власного капіталу.

З метою визначення впливу якості капіталу на результати діяльності банку важливо визначити сутність поняття «капітал». Банки України на сьогодні потребують докапіталізації, що пов'язано із посиленням регулятивних вимог та підвищенням рівня ризиків. Саме тому для українських банків капітал є також індикатором фінансової стійкості на ринку банківських послуг.

Визначенням сутності капіталу банку займалися як зарубіжні, так і вітчизняні науковці, серед яких: Лановська Г.І., Загородній А. Г., Сліпущко О. М., Мочерний С. В., Бондаренко В. В., Косова Е. В., Мишкін Ф. С., П. Роуз та інші. Огляд підходів до визначення капіталу банку відображено на рисунку 1.1.

Мишкін Ф. С. розглядає капітал як чисті банківські активи, що визнаються як різниця між активами та пасивами [1]. Зазначений підхід можна вважати розрахунковим.

На противагу розрахунковому підходу можна визначити якісний. Відповідно до нього, Мочерний С. В., розглядає капітал як обсяг грошових капіталів, що були залучені банком та використовуються у вигляді банківських ресурсів для проведення кредитно-розрахункових та інших операцій [2].

Базельський комітет з питань банківського нагляду (БКБН) визначає капітал як показник відстані банку від дефолту, достатній обсяг якого є буфером поглинання збитків [20].

На вітчизняному та міжнародному рівні пропонуються різні підходи до визначення поняття «капітал банку», тому подальше дослідження цієї категорії є

важливим для розвитку як банківської системи (БС) України, так і всього світу.

Розрахунковий підхід	Закон України «Про банки і банківську діяльність» Інструкцію про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку банків України	власні кошти, залишкова вартість активів банку після вирахування всіх його зобов'язань.
	Мишкін Ф. С.	чисті активи банку, які дорівнюють різниці між сумою активів і пасивів. Ці кошти мобілізуються шляхом продажу нових акцій або з нерозподілених доходів.
	Роуз П.	капітал складається з акціонерного капіталу, який був внесений власниками банку, резервів для покриття можливих збитків та нерозподіленого прибутку.
Якісний підхід	Загородній А. Г., Сліпущко О. М.	сукупність грошових капіталів (власних і залучених коштів), якими оперують банки. Будучи вкладеними в банківську справу, вони приносять власнику банківський прибуток.
	Мочерний С. В.	сукупність грошових капіталів, залучених банком, які використовуються ним у вигляді банківських ресурсів для кредитно-розрахункових та інших операцій.
	Бондаренко В. В.	сукупністю виведених з обігу коштів господарських суб'єктів і грошових доходів населення, які мобілізуються банком на умовах виникнення зобов'язання власності та боргу для подальшого розміщення серед юридичних і фізичних осіб, яким необхідні банківські ресурси з метою одержання прибутку.

Рисунок 1.1 - Огляд підходів до визначення капіталу банку (складено автором на основі [1, 2, 3, 6, 7, 8])

Відповідно до вітчизняного законодавства визначення регулятивного капіталу (РК) та підтримання його на достатньому рівні є одним із основних завдань банку.

Відповідно до [4] регулятивний капітал (РК) є одним із ключових показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків впливу різноманітних ризиків, що банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості та стабільної діяльності. При

розрахунку регулятивного капіталу беруться до уваги ризику, що виникають внаслідок особливостей проведення банківських операцій та являють собою ймовірність отримання доходів, що є меншими від прогнозованих.

РК банку складається з основного (капітал 1-го рівня) та додаткового (капітал 2-го рівня). Більш детально склад зазначених елементів відповідно до вітчизняного та міжнародного підходів відображено у таблиці А.1.

Питання капіталу на міжнародному рівні регулюється вимогами Базелю. Так, порівняльний аналіз змісту вимог за [4] та за [5] показав, що складові регулятивного капіталу за Базелем є більш жорсткими. До складу капіталу 2-го рівня, відповідно до Базелю I входять такі елементи: нерозкриті резерви, загальні резерви, що створюються для захисту банку від майбутніх неідентифікованих збитків, інструменти гібридного капіталу, а до складу додаткового капіталу вітчизняних банків зазначені елементи не включаються, що насамперед пов'язано зі специфікою банківської системи України та більш високими вимогами національного регулятора.

Мінімальний розмір РК для банків, що отримали ліцензію після 11 липня 2014 року, становить 500 мільйонів гривень [4]. Для інших банків визначено поступовий план докапіталізації, що відображено у таблиці 1.1.

Таблиця 1.1 - План докапіталізації банків, що отримали ліцензію до 11.07.2014 (складено автором на основі [4, 40])

Термін	Мінімальний обсяг регулятивного капіталу (млн. грн.)
до 17.06.2016 року	120
з 11.07.2017 року	200
з 11.07.2020 року	300
з 11.07.2022 року	400
з 11.07.2024 року	500

Виконання плану докапіталізації сприятиме стабілізації БС України та позитивно впливатиме на результати діяльності банків.

При дослідженні сутності капіталу банку необхідно зазначити основні його елементи. Оптимальна структура капіталу є запорукою поглинання ризиків та подальшої фінансової стійкості банку.

Головним елементом капіталу банку є статутний капітал, джерелом якого є внески акціонерів. Він являє собою початкову суму коштів, яка була інвестована у створення активів банку, що необхідні для його подальшого функціонування. Головним інструментом статутного капіталу виступають прості та привілейовані акції. Станом на 01.10.2018 року мінімальний розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, що має намір здійснювати банківську діяльність, не може бути меншим 500 мільйонів гривень [3].

Наступним елементом власного капіталу є нерозподілений прибуток. Він являє собою частину прибутку банку, що була отримана у попередньому періоді та не використана власниками у поточному. Нерозподілений прибуток призначений для реінвестування, тобто сприяє подальшому розвитку банку [25].

Відповідно до вимог Базелю III статутний капітал у вигляді простих акцій та нерозподілений прибуток повинні переважати у структурі регулятивного капіталу, що в подальшому позитивно впливатиме на результати діяльності банку.

Резервний фонд являє собою фіксовану частину капіталу банку, яка призначена для страхування діяльності. Зазначений фонд формується за рахунок прибутку банку.

Резерви банку можна розподілити на загальні та спеціальні. Загальні резерви формуються на добровільних засадах для забезпечення внутрішнього страхування діяльності. До спеціальних резервів відносять обов'язкові резерви банку, що призначені для відшкодування можливих збитків за кредитами, дебіторською заборгованістю та за іншими активами [15].

Розглянувши сутність та складові капіталу банку, перейдемо до основних його функцій. Головними функціями капіталу банку є захисна та регулююча та функція забезпечення оперативної діяльності, які більш детально описані на рисунку 1.2.

Основними функціями капіталу банку є поглинання негативного впливу ризиків, забезпечення достатнього рівня захисту інтересів вкладників та кредиторів, підтримання фінансової стійкості.

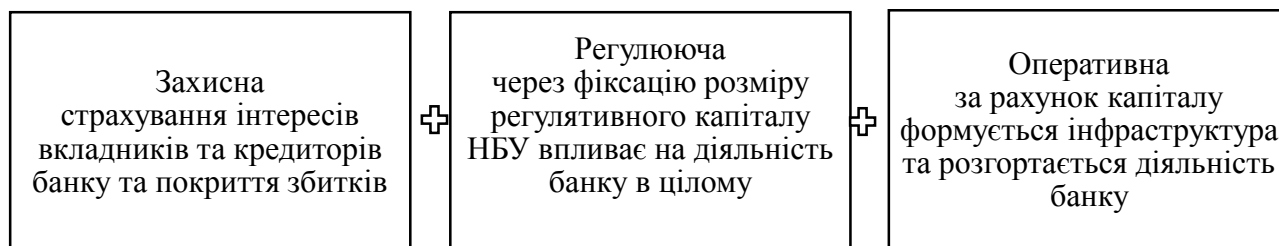

Рисунок 1.2 - Функції капіталу банку (створено автором на основі [7; 15, с.17])

Захист інтересів власників, вкладників та кредиторів є однією з основних функцій капіталу банку. Це пояснюється тим, що збитки від кредитних, валютних, інвестиційних та інших операцій списуються за рахунок резервних фондів, які є складовою частиною капіталу банку.

Захисна функція включає в себе гарантування вкладів фізичних осіб, забезпечення діяльності банку у разі отримання збитків та виникнення форс-мажорів. Ця функція є головною протягом всього періоду діяльності банку.

Захисна функція не тільки забезпечує гарантію виплат вкладникам коштів у разі банкрутства банку, а й забезпечує платоспроможність банку, що проявляється у формуванні резервів на можливі втрати. При цьому, збитки в основному покриваються не за рахунок зазначених резервів, а за рахунок поточних доходів банку. Останнім часом захисна функція втрачає свою актуальність, так як захист інтересів вкладників забезпечує Фонд гарантування вкладів фізичних осіб, а використовувати власний капітал для покриття збитків від поточної діяльності означає для банку визнати своє кризове становище і втратити довіру клієнтів, що означає вихід з ринку [15].

Оперативна функція є досить важливою на початку функціонування банку та проявляється у придбанні чи оренді основних фондів, а саме: приміщень,

комп'ютерної техніки, оргтехніки, створенні систем безпеки, розробці банківських технологій та систем зв'язку [52].

Основною особливістю регулюючої функції є фіксація величини власного капіталу або його складових наглядовими органами. За допомогою зазначеної функції НБУ впливає на банківську діяльність та мінімізує рівень ризиків. Завдяки встановленню вимог до мінімального розміру власного капіталу банку для отримання ним ліцензії на певні види діяльності, дозволу на відкриття філій та інших вимог наглядові органи можуть страхувати банківську систему від кризових ситуацій [16].

Для виконання зазначених функцій банку необхідно оцінювати обсяг капіталу, що в подальшому впливатиме на результати діяльності. Для цього використовується інструментарій аналізу капіталу банку, що являє собою методи та моделі оцінки індикаторів капіталу.

Інструментарій аналізу капіталу банку включає в себе горизонтальний аналіз, що базується на вивченні динаміки окремих показників. Вертикальний (структурний) аналіз включає в себе визначення структури власного капіталу банку з оцінкою впливу різних факторів на кінцевий результат [18].

Для визначення якості та достатності капіталу банку використовують такі методи оцінки: розрахунок за методикою регулюючих органів (регулятивний та економічний капітал), балансовий та ринковий методи (рис. 1.3).

За балансовим методом дійсна вартість капіталу може відрізнятися від первісної вартості, що сприяє неадекватній оцінці банківського капіталу та наражає його на додаткові ризики.

На противагу балансовому, ринковий метод оцінки обсягу капіталу відображає реальний рівень захищеності банку від впливу фінансових та нефінансових ризиків, а також рівень його стійкості на ринку банківських послуг.

Оцінка капіталу за методом ринкової вартості є більш прийнятною для інвесторів та вкладників, а також при аналізі надійності банківської системи в цілому, оскільки показує зміну розмірів капіталу в динаміці. Така оцінка прийнятна для великих банків і добре відображає захищеність кожної установи від ризику

банкрутства. При визначенні капіталу за ринковою вартістю вкладники можуть достовірно оцінити достатність ресурсів банку, необхідних для повернення внесених ними коштів, і, таким чином, приймати більш зважені рішення про те, в який банк помістити свої заощадження.

Альтернативним способом вимірювання капіталу є визначення розміру регулятивного капіталу, що є одним із основних показників діяльності банку. Рівень та якість зазначеного індикатора безпосередньо впливають як на результати, так і на подальше функціонування банку в цілому. Недостатній рівень регулятивного капіталу може стати однією з причин ліквідації банку.

Також серед методів оцінювання капіталу важливе місце посідає концепція економічного капіталу. Економічний капітал (ЕК) – це капітал, необхідний для адекватного покриття ризиків, на які наражається конкретний банк. Методика розрахунку економічного капіталу розробляється кожним банком самостійно та не висвітлюється у фінансовій звітності.

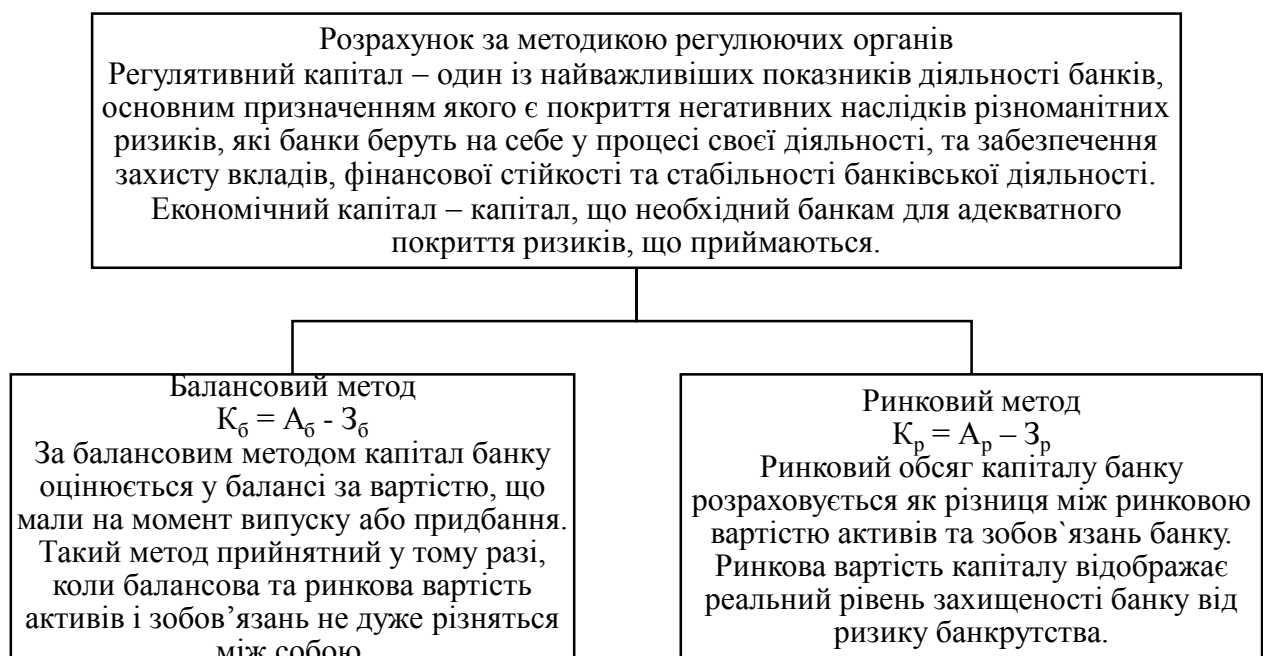

Рисунок 1.3 – Методи оцінювання капіталу банку (складено автором на основі [3, 4, 15])

Дотримання вимог щодо РК є важливим завданням для кожного банку на національному рівні, а формування ЕК є ступенем захисту на внутрішньому рівні. Розрахунок ЕК базується на статистичній моделі, що включає оцінку ризиків залежно від вірогідності їх настання. При використанні зазначеної моделі можна визначити якість капіталу, тобто наскільки банк стійкий до очікуваних ризиків та які витрати понесе в разі настання неочікуваних подій.

Крім питання оцінки обсягу капіталу, важливо визначати рівень його достатності та якості, що забезпечив би довіру до банку з боку вкладників, інвесторів, кредиторів, наглядових органів.

Методи розрахунку достатності капіталу являють собою сукупність показників, що встановлюються національними регуляторами та іншими органами та визначають рівень забезпеченості банку власними ресурсами для проведення діяльності з урахування впливу очікуваних та неочікуваних ризиків.

З боку НБУ рівень достатності капіталу характеризується виконанням банками нормативів Н1 та Н2. На міжнародному рівні зазначені показники висвітлюються у стандартах Базельського комітету (Базель I, II, III). На рисунку 1.4 відображено методи розрахунку достатності капіталу відповідно до вітчизняного та міжнародного досвіду.

<p style="text-align: center;">Н2</p> <p>Норматив достатності (адекватності) регулятивного капіталу Н2 - співвідношення РК до сумарної балансової вартості активів і позабалансових зобов'язань, зважених за ступенем кредитного ризику. Повинен становити не менше 10%.</p>	<p style="text-align: center;">Н3 (з 01.01.2019)</p> <p>Норматив достатності основного капіталу визначається як співвідношення основного капіталу до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику. Повинен становити не менше 7%.</p>
<p style="text-align: center;">Н1</p> <p>Мінімальний розмір регулятивного капіталу З 11.07.2014 становить 500 млн. грн.</p>	<p>Показник достатності регулятивного капіталу відповідно до Базелю II</p> $\frac{PK}{KP+PP+OP}$ <p>де КР -кредитний ризик; РР- ринковий ризик; ОР - операційний ризик.</p>

Рисунок 1.4 – Методи розрахунку достатності капіталу банку (складено автором на основі [4, 10, 11, 41])

При оцінці регулятивного капіталу БКБН враховує ймовірність дефолту та певного ступеня безпеки, що розраховані відповідно до статистичних норм ризиків, що загрожують стабільності діяльності банків. Показник достатності капіталу являє собою інструмент контролю за індивідуальною платоспроможністю банків. Він повинен бути не менше 8%, а відношення капіталу першого рівня до активів, що зважені за рівнем ризику, - не менше 4%. Для визначення достатності капіталу існують спеціальні коефіцієнти. Одним із таких показників є коефіцієнт Кука (K_K), що характеризує платоспроможність банку (1.1). Зазначений показник визначає ступінь забезпеченості банку власними ресурсами для проведення активних операцій [22].

$$K_K = K_M / (K_{PM} + 12,5 PP_M), \quad (1.1)$$

де K_M – загальний обсяг капіталу банку;

K_{PM} – кредитний ризик;

PP_M – ринковий ризик;

12,5 – коефіцієнт кількісного зв'язку між розрахунком потреби в капіталі за кредитним і ринковим ризиками.

Відповідно до положень Базелю I складові елементи капіталу необхідні для компенсації збитків на постійній безперервній основі без запуску механізму ліквідації банку.

Відповідно до положень Базелю II розрахунок достатності капіталу відбувається на основі оцінки впливу операційного, ринкового та кредитного ризиків. Для визначення очікуваних збитків від впливу зазначених ризиків використовують коефіцієнт Макдоноу ($K_{мак}$) (1.2) [56].

$$K_{мак} = (K_M - P_{оз}) / (K_{PM} + 12,5 (PP_M + OP)), \quad (1.2)$$

де K_M – загальний обсяг капіталу банку;

K_{PM} – кредитний ризик;

$P_{оз}$ – резерви для очікуваних збитків;

12,5 - коефіцієнт кількісного зв'язку між розрахунком потреби в капіталі за кредитним, ринковим та операційним ризиками;

RR_m – ринковий ризик;

ОР – операційний ризик банку.

Коригування сукупної величини капіталу на розмір очікуваних збитків пояснюється необхідністю врахування концепції економічного капіталу.

Разом з тим Базельські угоди II і III дозволяють національним органам нагляду вводити додаткові показники достатності капіталу з метою обмеження потенційної невизначеності при оцінці схильності до ризику або можливості самофінансування кредитної організації за рахунок позикового капіталу.

Відповідно до положень Базель II розміри втрат та вимоги щодо достатності капіталу визначаються на основі параметрів, що характеризують ризики:

- ймовірність дефолту (PD);
- збитки від дефолту (LGD);
- експозиція під ризик (EAD);
- ефективний термін (M) [28].

Значення параметрів PD, LGD, EAD та M використовуються для фондового та прогресивного підходів щодо оцінки достатності капіталу.

Фондовий підхід передбачає використання власних рейтингових оцінок ризику позичальника узгодивши їх з органами нагляду. У даному випадку кредитний портфель банку поділяється на сім різних груп за допомогою показників непогашення зобов'язань та збитків. Після чого визначаються відрахування з капіталу на основі оцінки ризику для кожної групи.

Прогресивний підхід являється альтернативою фондового. Методика зазначеного підходу співпадає з попередньою, за винятком того, що банк на основі свого досвіду визначає ймовірність непогашення та збитків [30].

Використання фондового підходу передбачає, що банк визначає PD самостійно, а інші змінні кредитного ризику є стандартизованими. Прогресивний

підхід передбачає що банк враховуючи кредитний ризик при оцінці достатності капіталу розраховує PD, LGD та M.

Отже, капітал являє собою сукупність власних ресурсів та фондів банку, що складають фінансову основу діяльності. Капітал є показником відстані банку від дефолту, достатній обсяг якого є буфером поглинання збитків. Достатність та якість капіталу банку повинна в подальшому впливати на результати.

Однією із основних функцій капіталу є формування буферу для захисту від втрат, що перевищують рівень прогнозованих збитків. Важливе місце посідає захисна функція, оскільки достатній рівень капіталу забезпечує захист інтересів вкладників та кредиторів. Оперативна функція реалізується шляхом створення бази для нарощування активів банку.

Для ефективного виконання зазначених функцій необхідно проводити оцінку капіталу за допомогою таких методів: балансовий, ринковий, розрахунок економічного та регулятивного капіталу.

1.2 Достатність та якість капіталу банку відповідно до вимог Базельського комітету з питань банківського нагляду

Для БС України характерним є виконання нормативів капіталу, серед яких виділяють такі: мінімальний розмір РК (Н1), норматив достатності РК (Н2). Більш детально розглянемо кожен із зазначених показників та їх дотримання банками України.

Н1 для банку, що отримав ліцензію після 11.07.2014 року становить 500 млн грн, а для інших банків розроблено поступовий план докапіталізації для підвищення їх фінансової стійкості до впливу негативних явищ на ринку та захисту інтересів кредиторів та вкладників [29].

Н2 характеризує здатність банку вчасно і в повному обсязі розрахуватися за своїми зобов'язаннями, що визначаються торгівельними, кредитними та іншими

операціями грошового характеру. Вище значення зазначеного показника характеризує більшу частку ризику, що приймають на себе власники банку, нижче значення відображає більшу частку ризику, що беруть на себе вкладники та кредитори установи [42].

Виконання зазначеного нормативу банками України запобігає перекладанню кредитного ризику на вкладників та кредиторів. Оптимальне значення Н2 для банків України становить не менше 10%.

Норматив достатності регулятивного капіталу розраховується як співвідношення РК до загальної балансової вартості активів та і позабалансових зобов'язань, що зважені за ступенем кредитного ризику після їх зменшення на забезпечення. При визначенні Н2 активи розподіляються на 6 груп зі зростаючим ступенем ризику від 0 до 100% з кроком в 20%.

На рисунку 1.5 відображено виконання нормативів Н1 та Н2 банками України в цілому протягом 2008 – жовтня 2018 років.

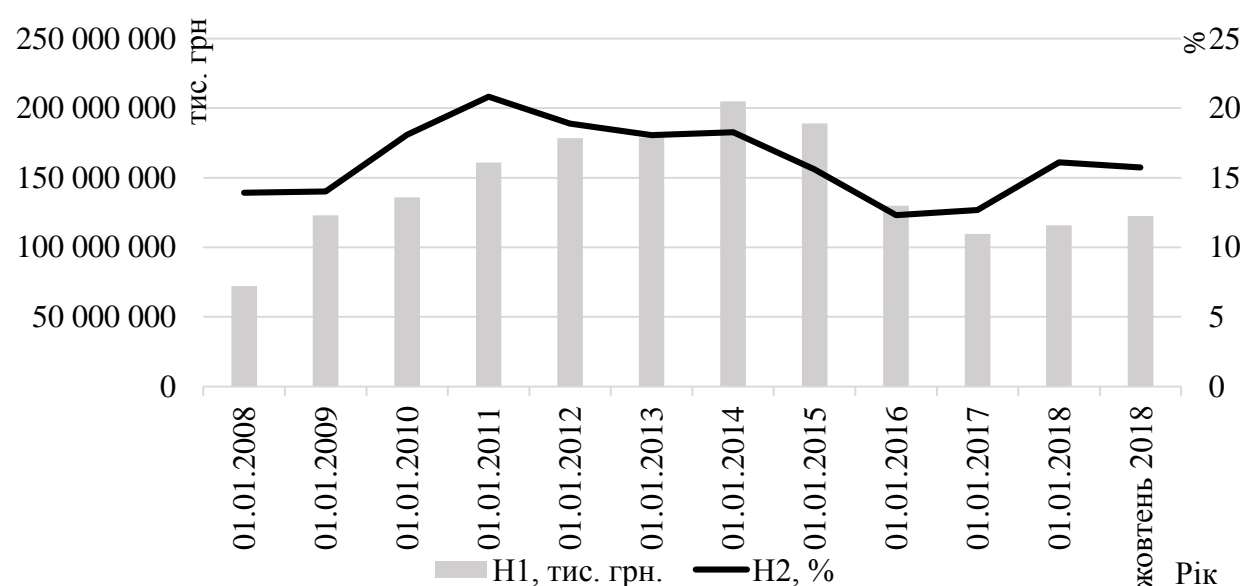

Рисунок 1.5 - Динаміка Н1 та Н2 по банківській системі України протягом 2008 – жовтня 2018 років (станом на початок року), тис. грн., % (складено автором на основі [9])

З початку 2014 року та до кінця 2016 Н1 та Н2 мали тенденцію до зниження, що було обумовлено рядом причин: загострення соціально-політичної кризи в

країні, анексія АР Крим, початок «банкопаду», тяжкий економічний стан.

Також з 1 січня 2019 року НБУ вводить в дію виконання банками України нормативу достатності основного капіталу (НЗ), що визначається як співвідношення ОК до суми активів та позабалансових зобов'язань, зважених на відповідні коефіцієнти кредитного ризику. Оптимальне значення НЗ повинно становити не менше 7%.

Також для мінімізації впливу кризових явищ з 2020 року планується введення нормативів буферу капіталу, а саме: контрциклічного (КБ) та буферу запасу (БЗ). Розмір БЗ буде збільшуватися щорічно протягом 2020 –2023 років на 0,625% (з 0,625% до 2,5%). КБ буде регламентуватися рішенням Правління НБУ з метою подальшого захисту банків від кредитної експансії у разі надмірної кредитної активності. Залежно від фази економічного циклу розмір зазначеного буферу буде змінюватися від 0% до 2,5% [4].

Дотримання банками нормативів Н1 та Н2, подальше запровадження буферу запасу та контрциклічного буферу пояснюється поступовим впровадженням міжнародних стандартів БКБН. Більш детально розглянемо еволюцію Базельських угод про капітал, що мають особливе значення для забезпечення фінансової стійкості банку (рис. 1.6).

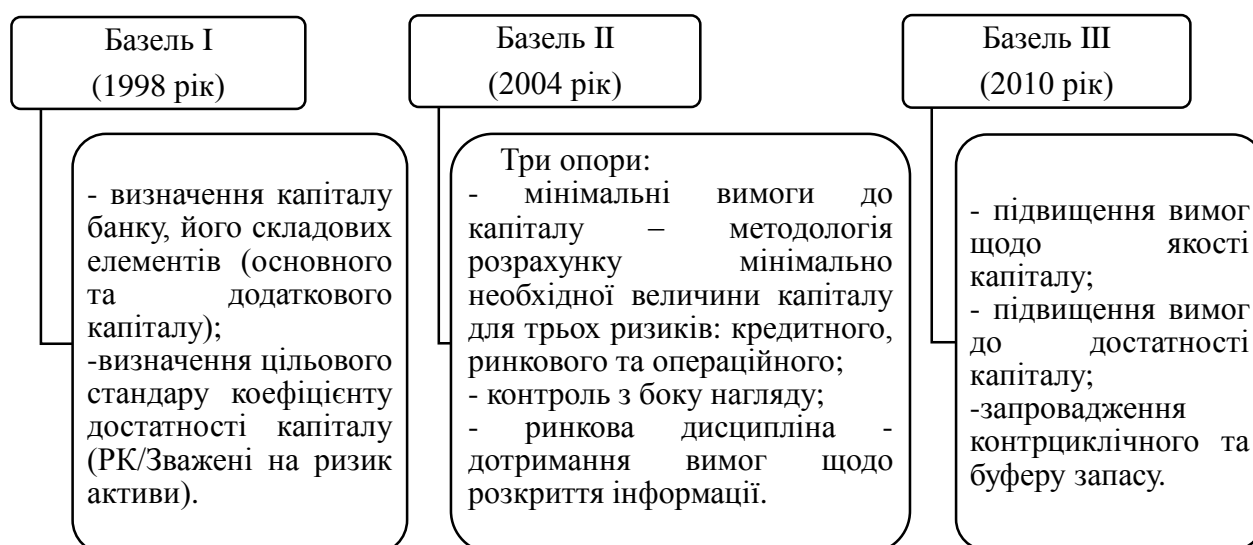

Рисунок 1.6 - Еволюція Базельських угод про капітал (складено автором на основі [10-11, 47])

Головною особливістю впровадження положень Базельського комітету є оцінка рівня ризиків прийнятих банком, що визначається вимогами до капіталу.

При запровадженні вимог Базельських угод основними завданнями для банківської системи України є:

- підвищення рівня фінансової стійкості банків до впливу сукупних ризиків шляхом створення відповідних буферів їх поглинання;
- зменшення рівня системного ризику;
- забезпечення посиленого наглядового процесу за плануванням капіталу;
- підвищення рівня розкриття інформації та дотримання загальних стандартів ринкової дисципліни [53].

Базельська угода II доповнює наглядову складову оцінки достатності капіталу та передбачає дотримання чотирьох основних принципів наглядового процесу:

- банки повинні мати процедури оцінки загальної достатності капіталу щодо характеру свого ризику і стратегію підтримки його рівня;
- наглядові органи повинні перевіряти і оцінювати визначення банками достатності внутрішнього капіталу та їх стратегію в цій області, а також їх здатність відстежувати і забезпечувати дотримання нормативів капіталу, при необхідності застосовувати наглядові дії;
- органи банківського нагляду (БН) має право очікувати, що банки будуть підтримувати рівень капіталу вище мінімальних регулятивних нормативів і повинні мати можливість вимагати від них забезпечити резервний (буферний) запас капіталу;
- органи БН повинні здійснювати превентивне втручання для того, щоб запобігти зниженню капіталу нижче мінімального рівня, необхідного для забезпечення властивих даному банку ризиків, і зобов'язані вживати термінових заходів щодо виправлення становища, якщо його розмір не підтверджується або не відновлюється до достатнього рівня [38].

Дотримання зазначених принципів є запорукою достатності та якості капіталу, тобто такого його рівня та структури, що сприятиме повноцінному

виконанню функцій БС та підтриманню результативності діяльності банку.

Запровадження положень Базелю III В Україні є переходом на новий рівень наглядової та регулятивної політики. Основними постулатами зазначеного документу є підвищення рівня прозорості та якості капіталу банків, покращення його структури та подальше впровадження практики покриття ризиків капіталом. Відповідно до вимог Базелю III структурі ОК (капіталу 1-го рівня) повинні переважати прості акції та нерозподілений прибуток. Щодо інструментів ДК (капіталу 2-го рівня), то його складові повинні бути гармонізованими. Розгляд оптимальної структури капіталу банків є одним із основних положень Базельських угод.

У таблиці 1.2 відображено етапи впровадження нових вимог до капіталу в Україні.

Таблиця 1.2 – Етапи впровадження нових вимог до капіталу в Україні (складено автором на основі [24])

№ п\п	Показники	Заходи	2015	IV кв. 2016	2017	2018	2019	2020
1.	Буфери капіталу	прийняття НПА	+					
		впровадження						+
2.	Нова структура капіталу	розроблення НПА		+	+			
		запровадження вимог					+	
3.	Вимоги до капіталу для покриття операційного та ринкового ризиків	розроблення НПА			+	+		
		запровадження вимог					+	

Примітка. НПА – нормативно-правовий акт.

Для БС України одним із заходів впровадження Базельських угод є підвищення здатності банків поглинати збитки. З початку 2019 року частка капіталу 1-го рівня буде збільшена з 50% до 75%, що відіграє ключову роль у подальшій стабілізації. Також з 01.01.2019 співвідношення ОК/ДК буде становити 70/30. З метою запобігання системним ризикам на 2020 рік заплановано впровадження буферів капіталу.

Розглянемо більше детально етапи впровадження Базельських угод в таких

країнах: Казахстан, Білорусь, Росія та Німеччина (рис. 1.7). Заходи, які проводилися на кожному етапі відображені у додатку В. Відповідно до міжнародних стандартів якості капіталу безпосередньо впливає на фінансову стійкість банку. Аналіз пристосування вимог Базельського комітету до БС різних країн дасть змогу визначити ефективність подальшого виконання стандартів та їх вплив на діяльність банків.

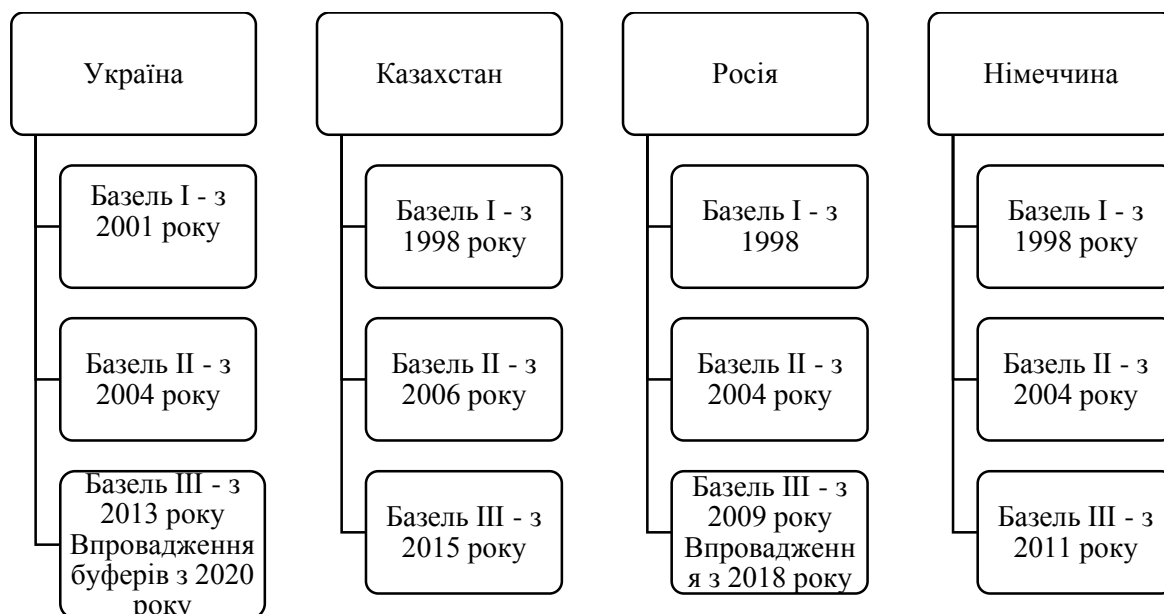

Рисунок 1.7 – Етапи впровадження Базельських угод в Україні, Казахстані, Росії та Німеччині (складено автором на основі [4, 21, 23, 24, 38])

Для аналізу ефективності впровадження Базельських стандартів щодо достатності та якості капіталу розглянемо особливості впровадження зазначених положень у таких країнах: Казахстан, Білорусь, Росія та Німеччина (табл. Б.1).

Для підвищення рівня стійкості банківської системи Республіки Білорусь було сформовано систему пруденційних вимог на основі міжнародного досвіду та рекомендацій Базельського комітету. Зазначена система Національного банку Білорусії включає такі вимоги:

– підтримання рівня достатності капіталу для покриття таких ризиків, як кредитний, ринковий та операційний, з урахуванням контрциклічного та консерваційного буферів, а також системного;

– здійснення заходів щодо управління ліквідністю банку та обмеження ризику ліквідності;

– формування спеціальних резервів для покриття можливих збитків від банківських операцій;

– повне розкриття інформації банками для учасників ринку [12].

Для Білорусії характерним є активне впровадження положень Базелю III, що підтверджується нормативною базою. Відповідно до Методики розрахунку банками показників капіталу, левераджу та ліквідності основними показниками якості та достатності капіталу є: співвідношення ОК 1-го рівня та величини ризиків, відношення капіталу 1-го рівня до величини ризиків, співвідношення загального капіталу та ризиків [13]. Динаміка зазначених показників протягом 2008-2018 років відображена на рисунку 1.8.

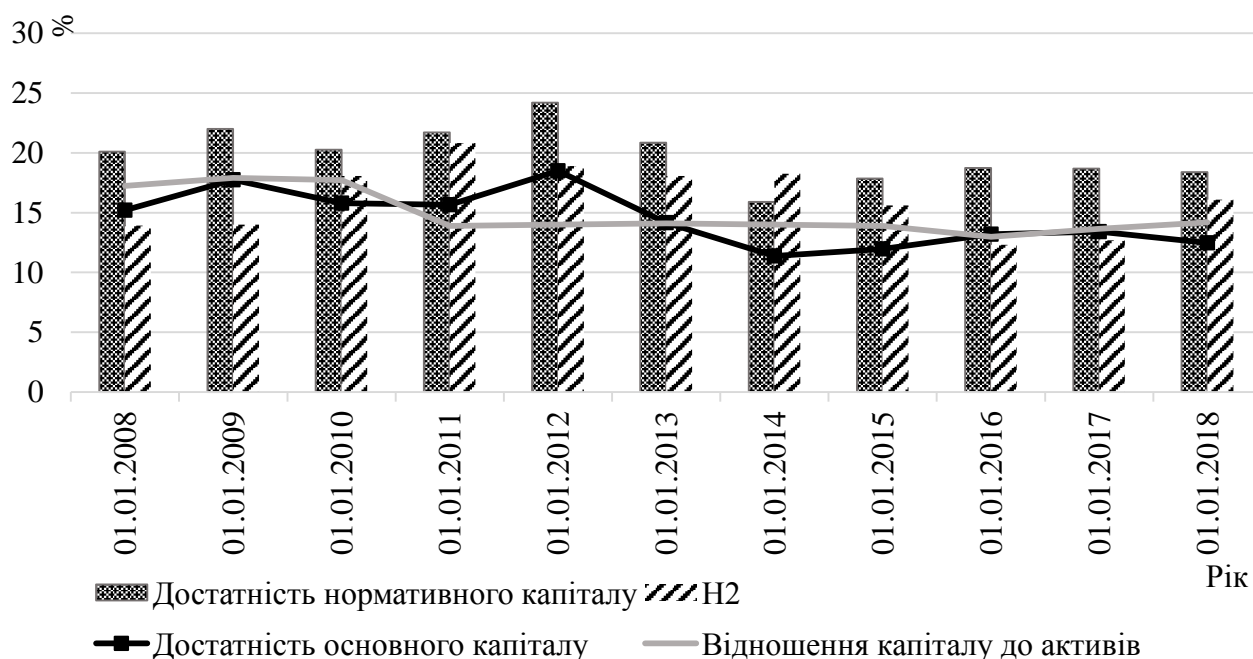

Рисунок 1.8 – Динаміка показників достатності капіталу банківського сектору Білорусії та нормативу Н2 в Україні протягом 2008-2018 років, % (складено автором на основі [31, 27])

Динаміка зміни значення коефіцієнта достатності нормативного капіталу протягом 2008-2018 років у різних груп банків була різною. Так, по групі

державних банків значення коефіцієнта достатності капіталу при зростанні за рік зважених на ризик активів на 10,1 % зросло з 17,7 % на початок 2017 року до 18,1 % на 1 січня 2018 року. Значення коефіцієнта достатності капіталу іноземних банків зменшилося з 19,8 до 18,9 % [31].

Поряд зі зростанням у 2017 році сукупного обсягу капіталу I рівня банківського сектора банки також нарощували нормативний капітал за рахунок джерел, які формують капітал II рівня. Основними джерелами зростання нормативного капіталу з банківського сектору за 2017 рік були збільшення зареєстрованого статутного фонду, зростання фондів, сформованих за рахунок прибутку банків, ресурсна підтримка власників у вигляді субординованих кредитів (позик) [31].

Розглянувши структури капіталу банків Білорусії можна зробити висновок, що станом на 01.07.2018 року основну частину займає статутний фонд та накопичені прибутки (рис. 1.9). Така тенденція спостерігається і протягом попередніх років. Переважання в структурі капіталу зазначених елементів є підтвердження впровадження положень Базелю III. Також для БС Білорусії характерним є підтримання значного рівня рентабельності капіталу, що станом на 01.07.2018 року становив 10,67% [43].

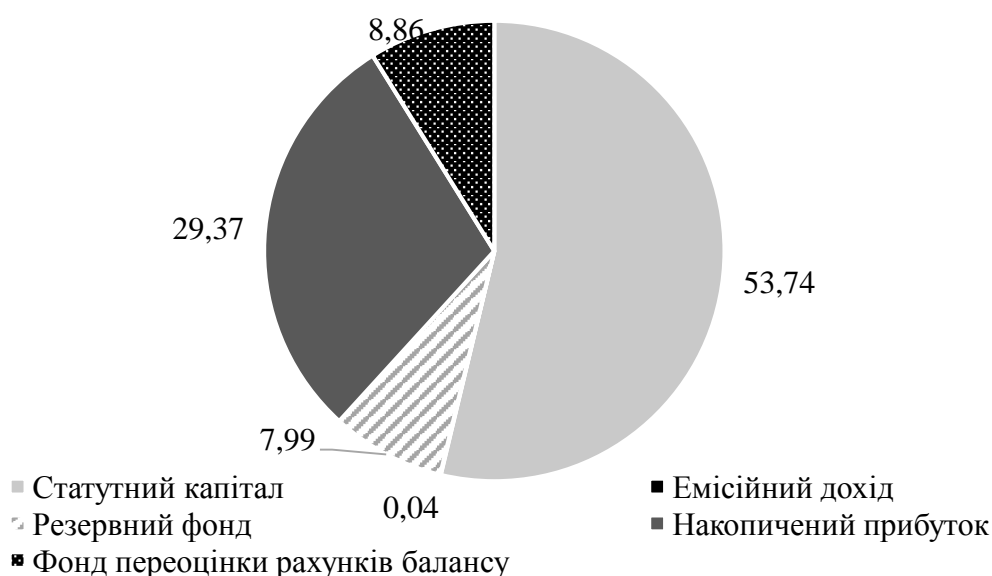

Рисунок 1.9 – Структура капіталу банків Білорусії станом на 01.07.2018 року, %
(складено автором на основі [14, 43])

У структурі капіталу банків України станом на 01.07.2018 переважав статутний капітал у порівнянні з БС Білорусії становив більше 100%, що пов'язано зі значними збитками.

Також розглянемо впровадження положень Базельських угод у Казахстані та їх вплив на якість капіталу.

Відповідно до законодавства центрального банку Казахстану власний капітал розраховується як сума капіталу першого рівня та капіталу другого рівня за мінусом таких позитивних різниць:

1) між сумою депозитів фізичних осіб та власним капіталом згідно з даними бухгалтерського балансу, помноженим на 5,5;

2) між резервами під знецінення активів банку [17].

Структура капіталу банків Казахстану відповідає вимогам Базельських угод.

За підсумками перших п'яти місяців 2018 року регулятивний капітал казахстанських банків другого рівня склав 3,1 трлн тенге (\$ 9 млрд), що на 4,1% більше, ніж за аналогічний період 2017 року.

Станом на 1 січня 2018 року власний капітал банків другого рівня склав 3,1 трлн тенге (9,64 млрд. \$), що на 8,7% більше, ніж в 2016 році.

Станом на 01.10.2018 розмір регулятивного капіталу становив 3 644,1 млрд.тенге. Коефіцієнти достатності капіталу склали: відношення капіталу банків до загальних активів (K1-1) - 15,9%, відношення капіталу банку до активів та позабалансових зобов'язань зважених на відповідні ступені ризику (к1-2) -16,1%, коефіцієнт достатності власного капіталу (к2) - 20,9%. Зазначені показники знаходилися в межах норм установлених законодавством.

29 квітня 2009 року Національний банк Казахстану почав процедуру оптимізації розрахунку капіталу банку та коефіцієнтів його достатності з урахуванням положень Базелю II з метою подальшого підвищення рівня фінансової стійкості БС.

Особливостями запровадження положень Базелю II у БС Казахстану є:

- покращення та розширення інструментів управління кредитним ризиком;
- запровадження нового методу визначення регулятивного капіталу на

основі кількісного розрахунку рівня ризику самим банком (IRB-моделі);

– врахування впливу операційного ризику на капітал;

– підвищення вимог до розкриття інформації та прозорості діяльності банку [40, 44].

Впровадження міжнародних стандартів достатності капіталу банку (Базель II), виконання кількісних та якісних вимог до капіталу, до наглядової діяльності центрального банку та ринкової дисципліни провокують підвищення рівня капіталізації БС Казахстану.

Далі розглянемо впровадження положень Базельських угод у БС Росії та їх вплив на якість капіталу.

Вперше в Росії Базельські угоди знайшли відображення в Інструкції Банку Росії №1 від 30 квітня 1991 року «Про порядок регулювання діяльності комерційних банків», що враховувала вимоги Базелю I [34].

Центральний банк з 1 січня 2016 року почав запроваджувати стандарти Базелю III. Головною причиною впровадження положень Базельських угод є підвищення в банках якості управління ризиками, що забезпечує стійкість банківської системи.

Банк Росії з 1 січня 2016 року Банк Росії змінив вимоги до достатності капіталу. Рівень базового капіталу був установлений на рівні 4,5%. Крім того, центральний банк змінив норматив загальної достатності капіталу з 10 до 8% [45].

Впровадження стандартів Базеля III в нинішніх умовах впливає на банки, так як підвищуються вимоги до капіталу та оцінки ризиків. Тому Банк Росії провів ретельну оцінку впливу впровадження Базеля на банківську систему в цілому, на окремі банки і групи банків.

Більш того, було зменшено вимоги щодо регулювання власного капіталу. Наприклад, норматив достатності сукупного капіталу знизився з російських 10% до мінімально необхідних Базелем 8%. Пом'якшення вимог регулятора дійсно дозволить банкам отримати визначений обсяг коштів, який зараз зарезервований під банківські ризики. В результаті у банківського сектора з'явиться можливість збільшити активність на кредитному ринку.

Для кожної країни запровадження вимог Базельського комітету є необхідним для подальшого регулювання достатності та якості капіталу з урахуванням впливу ризиків та можливості їх поглинання. У таблиці 1.4 відображено вплив окремих положень Базельських угод на капітал.

Для Німеччини та Казахстану характерним є високий рівень врахування впливу кредитного ризику на капітал банків, запровадження стандартів розкриття інформації, визначення впливу ринкового ризику. Для Білорусії характерним є запровадження контрциклічного буферу та буферу запасу, а також на високому рівні знаходиться розкриття інформації.

В Україні відбувається поступове впровадження положень Базелю II та III у порівнянні з вищезазначеними країнами.

Таблиця 1.4 - Вплив ризиків та інших стандартів Базельського комітету на капітал банків України, Казахстану, Білорусії, Росії та Німеччини (складено автором на основі [26, 46])

п/п	Показник впливу на капітал	Україна	Росія	Білорусь	Казахстан	Німеччина
1.	Операційний ризик в капіталі	++	+	++	+++	++
2.	Вплив кредитного ризику	++	++	++	++	+++
3.	Рівень розкриття інформації	+	+	++	++	+++
4.	Формування спеціальних резервів для покриття збитків	+	+	++	++	++
5.	Формування контрциклічного буферу та буферу запасу	+	+	+++	+	+++
6.	Вплив ринкового ризику	+	++	++	++	++

Якість капіталу банку характеризується його здатністю поглинати вплив таких ризиків: кредитного, ринкового та операційного. Формування резервів для покриття збитків, буферів капіталу є передумовами для подальшої фінансової стійкості банку.

2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ВПЛИВУ ЯКОСТІ КАПІТАЛУ НА РЕЗУЛЬТАТИ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКУ

2.1 Дослідження ефективної структури капіталу на прикладі українських банків

У сучасних умовах структура капіталу є важливим аспектом, що визначає економічний стан комерційного банку – його конкурентоспроможність, фінансову стійкість, платоспроможність та прибутковість. Більшість комерційних банків України внаслідок неефективного управління своїм капіталом отримують збитки, не можуть забезпечити достатній рівень ліквідності банку, і як результат можуть стають банкрутами.

Структура банківського капіталу постійно змінюється залежно від багатьох зовнішніх та внутрішніх факторів, зокрема від стану активів, фінансового результату, політики формування та використання елементів структури капіталу, тому питання її аналізу потребують постійної уваги. Складові сукупного капіталу комерційних банків визначаються безпосереднім їх впливом на результати фінансової діяльності.

Відповідно до [4] регулятивний капітал є одним з найважливіших показників діяльності банків, основним призначенням якого є покриття негативних наслідків різноманітних ризиків, що банки беруть на себе в процесі своєї діяльності, та забезпечення захисту вкладів, фінансової стійкості й стабільної діяльності банків.

Питання капіталу на міжнародному рівні регулюється вимогами Базелю. Так, порівняльний аналіз змісту вимог за [4] та за [10] показав, що складові регулятивного капіталу за Базелем є більш жорсткими. До складу капіталу 2-го рівня, відповідно до Базелю I входять такі елементи: нерозкриті резерви, загальні резерви, що створюються для захисту банку від майбутніх неідентифікованих збитків, інструменти гібридного капіталу, а до складу додаткового капіталу вітчизняних банків зазначені елементи не включаються, що насамперед пов'язано зі специфікою банківської системи України та вимогами національного регулятора.

Протягом останніх років Нацбанком підвищуються кількісні вимоги до капіталу банків, що пов'язано зі значною потребою докапіталізації для здійснення подальшої діяльності. У відповідності до [4] мінімальний розмір регулятивного капіталу для новостворених банків встановлюється на рівні 500 млн.грн., а для існуючих - необхідно довести до 300 млн. Починаючи з 01.01.2019 року регулятор підвищує вимоги до капіталу, а саме: запроваджує буферу запасу та контрциклічний буфер.

Ефективна структура капіталу залежить від типу банку, тому необхідно виділити основні групи за різними класифікаційними ознаками (табл.2.1).

Таблиця 2.1 – Розподіл банків України за різними класифікаційними ознаками з 01.01.2013 по 01.01.2018 року (складено автором на основі [9])

Рік	За бізнес-напрямком		За формою власності		За походженням капіталу	
	retail	non-retail	з державною часткою	приватний капітал	з іноземним капіталом	з вітчизняним капіталом
01.01.2013	15	160	7	168	53	122
01.01.2014	11	169	7	173	49	131
01.01.2015	12	146	6	152	51	107
01.01.2016	8	101	6	103	31	78
01.01.2017	7	83	6	84	25	65
01.01.2018	9	78	6	81	25	62

Примітка. Для нашого дослідження пропонуємо розрізняти retail банки за такою ознакою: більше 40% кредитів фізичних осіб у кредитному портфелі банку.

Дані Національного банку України свідчать, що банки, орієнтовані на корпоративного клієнта, мають гірші результати фінансової діяльності внаслідок високого кредитного ризику і навіть пов'язаного кредитування. А ті, що орієнтувалися на роздрібного клієнта, в цілому показали кращі результати. Станом на 01.01.2017 року збитки роздрібних банків становили 14438,3 млн. грн, а банків, що були націлені на корпоративного клієнта, — 179801,3 млн. грн. Станом на 01.01.2018 року збитки ритейлових банків становили 1009, 7 млн. грн, а неритейлових — 3214,6 млн. грн. Протягом 2017 року збанкрутіли банки, що були націлені корпоративного клієнта, серед яких: ПАТ «КБ «ГЕФЕСТ» », АКБ

«НОВИЙ» [9].

Було визначено, що при зменшенні розміру банку знижується ступінь прийняття сукупного ризику, що пояснюється безпосередньо розміром банку та специфічним підходом до ведення діяльності. Також на характер діяльності банку та структуру капіталу впливають особи учасників банку, від яких залежить ризик-апетит та толерантність до нього. Найбільший ризик-апетит властивий державним банкам, що впливає на характер діяльності, а найменший — банкам, що належать політичним діячам (табл. 2.2) [62].

Таблиця 2.2 – Розподіл банків України за ознаками розміру та власника станом на 01.03.2018 року складено (складено автором на основі [27])

Критерій		Кількість	Середній сукупний ризик по групі (враховує непокритий кредитний та валютний ризики в розрахунку на регулятивний капітал), %
За власником	Держава	5	67,75
	Бізнес	31	14,06
	Іноземний	31	13,53
	Політичний діяч	16	12,69
В цілому		83	27,00
За розміром	Найбільші	4	46,39
	Середні	23	31,05
	Малі	56	8,88
В цілому		83	28,77

Розподіливши банки на групи за різними ознаками було визначено середній сукупний ризик по кожній з них, що підтвердило значимість впливу ризиків на РК та їх подальше врахування при оцінці достатності капіталу.

Відповідно до положень Базелю II оцінка достатності капіталу банку повинна базуватися як на особливостях діяльності банку, так і на зовнішніх вимогах наглядових органів. Нагляд з боку Ради банку та Правління, а також визначення політики управління ризиками посідає важливе місце у оцінці обсягу капіталу, що необхідний для проведення діяльності. Ще однією складовою розрахунку достатності РК є врахування стратегії та бізнес-плану банку. При оцінці капіталу банку керівництву важливо враховувати фактори, що в подальшому сприятимуть посиленню або зменшенню вимог до РК (рис. 2.1).

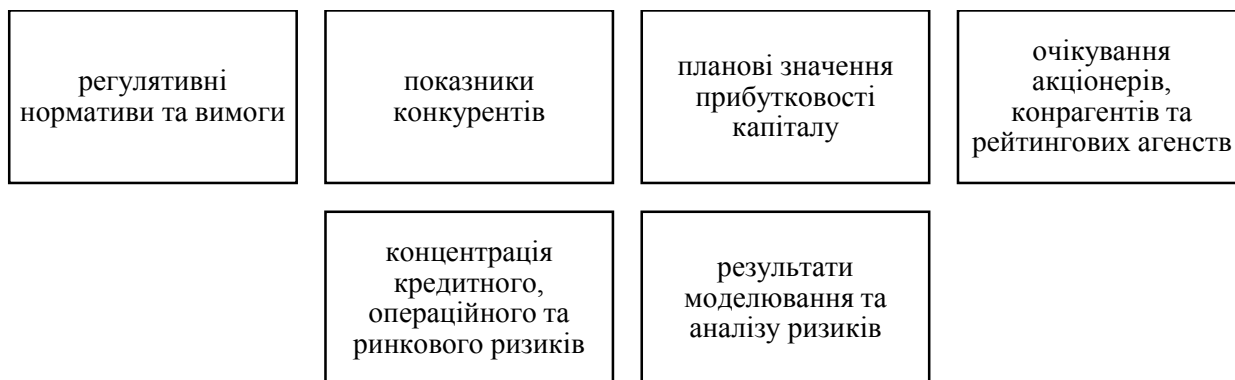

Рисунок 2.1 – Фактори, які необхідно враховувати керівництву банку при оцінці достатності капіталу (складено автором на основі [49-51])

Розрахунки показали, що для більшості банків статутний капітал переважає в ОК (внаслідок наявності збитків). Найбільше співвідношення спостерігається у іноземних та державних банках (табл. 2.3). Причинами цього можуть бути: по-перше, краще розуміння змісту українського бізнесу національними власниками, по-друге, приховування реального фінансового стану в таких банках в порівнянні з більш об'єктивними підходами іноземних банків (за рахунок вищого рівня корпоративної культури). Варто зазначити, що реальне покращення ситуації з капіталом в українських банках відбулося за рахунок виключення фінансово нестійких банків під час «банкопаду».

На початку 2014р. в Україні було 180 банків, більшість з яких не дотримувалися вимог БКБН, а саме: надавали недостовірну та неповну інформацію щодо власників, порушували ринкову дисципліну, мали недостатній рівень капіталу. Звітність банків не відображала реальний фінансовий стан, а аудиторські перевірки не гарантували достовірну оцінку. На ринку активно функціонували «банки-пральні», «зомбі-банки», «пилососи» та створені для подальшого вигідного продажу «бєбі-бумєри». Усі вони фактично вже були банкрутами, але проводили діяльність на «штучному диханні».

Крім того, норматив Н2 по БС в цілому за 2014 рік зменшився з 18,26 % до 14,03%, при від'ємному значенні рентабельності капіталу (- 13,9%).

Вплив соціально-політичної та економічної криз, початок війни у Донецькій та Луганській областях - це чинники, що спричинили активацію накопичених

проблем української БС. Деякі банки почали невиконувати зобов'язання перед вкладниками, інші – не виконували нормативи та вимоги НБУ.

Таблиця 2.3 - Структура капіталу банків України відповідно до різних класифікаційних ознак станом на 01.03.2018 року (складено автором на основі [27, 47])

Критерій		Кількість банків	Показник				
			Частка основного капіталу в регулятивному, %	Частка відвернень у регулятивному капіталі, %	Частка статутного капіталу в основному, %	Частка збитків в основному капіталі, %	Частка субординованого боргу в додатковому капіталі, %
За власником	Держава	4	81,9	0,2	361,4	200,9	39,8
	Бізнес	31	84,9	0,1	124,6	21,9	21,7
	Іноземний	32	76,4	0,2	392,0	304,6	19,7
	Політичний діяч	16	81,1	0,1	133,2	59,5	14,8
За розміром	Найбільші	4	71,0	0,3	366,1	230,8	39,8
	Середні	23	70,7	0,4	397,6	326,5	21,1
	Малі	56	85,6	0,0	167,4	67,6	18,9
За бізнесом	Ритейловий	9	75,3	0,0	300,6	224,9	21,4
	Універсальний	32	78,7	0,2	318,2	233,3	21,1
	Корпоративний	42	83,5	0,1	169,0	65,0	19,8
Всього		83	-	-	-	-	-

Отже, структура капіталу банку залежить від його типу та характеру проведення діяльності, що задається спрямованістю на певного типа клієнта чи особою власника.

Для БС України плануються подальші зміни щодо структури капіталу, що націлені на покращення його якості та подальший вплив на результати діяльності. З 2019 року для вітчизняних банків буде запроваджено заходи щодо підвищення здатності поглинати збитки, необхідність цього підтверджується попередніми розрахунками. Основними змінами буде збільшення частки ОК із 50/50 до 70/30, що відіграє важливу роль у збереженні банку. Також зміна співвідношення ОК до ДК сприяє виконанню вимог Базелю III, відповідно до яких статутний капітал та нерозподілений прибуток є основними складовими РК [68].

Вимоги до якості капіталу змінювалися відповідно до Базельських угод (табл. 2.4), оскільки він буфером поглинання очікуваних та неочікуваних ризиків та є запорукою для подальшого результативного функціонування банку. Зазначені показники сприятимуть подальшій стабілізації як окремого банку, так БС в цілому.

Таблиця 2.4 – Вимоги до якості капіталу відповідно до Базелю I, II, III (складено автором на основі [47, 49-51])

Характеристика	Базель I	Базель II	Базель III
Критерії до інструментів капіталу	визначено складові РК	визначено мінімальні критерії до інструментів капіталу	більш жорсткі критерії
Частка ОК 1-го рівня	-	-	4,5%
Капітал 1-го рівня	-	4%	6%
Рівень достатності капіталу	-	8%	8%
Буфери капіталу	-	-	буфер запасу (0,625-2,5%); контрциклічний буфер (0-2,5%); буфер системного ризику (0-5%); буфер системної важливості.
Коефіцієнт левериджу	-	-	підвищення вимог до капіталу незалежно від ризиковості активів

Еволюція вимог щодо якості капіталу відповідно до міжнародних стандартів відбувається на щоденній основі, що спричинено необхідністю підвищення стійкості фінансових установ до кризових явищ.

Впровадження вимог щодо капіталу БКБН в Україні відбувається більш повільно у порівнні з БС європейських країн, що пов'язано зі специфікою вітчизняної БС.

Формування банками України буферу запасу сприятиме компенсації очікуваних та неочікуваних втрат, що виникають під час економічного спаду. БЗ накопичуватиметься банками протягом етапу економічного зростання та розраховуватиметься від загального рівня ризику [68].

Контрциклічний буфер сприятиме захисту БС від накопичення ризиків на етапі кредитної експансії. КБ розраховуватиметься від загального обсягу ризику у розмірі 0–2,5 %. На сучасному етапі економічного розвитку України впровадження

КБ є недоцільним, оскільки кредитування знаходиться на низькому рівні. Для вітчизняної БС зазначений буфер сприятиме недоотриманню капіталу банками, що в подальшому негативно впливатиме на результати діяльності.

Також характерними змінами для вітчизняної БС є встановлення буферу системної важливості, розмір якого коливатиметься від 1 до 2%. Запровадження планується з 01.01.2020 року, що сприятиме стабілізації діяльності системно важливих банків.

Заходи, що були розроблені БКБН, спрямовані на впровадження нових вимог до капіталу у межах побудови системи risk-based supervision. Планується з початку 2019 року імплементація стандартів ЄС, але з урахуванням особливостей вітчизняної БС. Для подальшого виконання міжнародних стандартів НБУ розробив Концепцію вдосконалення вимог до капіталу, відповідно до якої з 01.01.2019 буде запроваджена нова структура РК та визначено такі показники достатності капіталу: показник достатності ОК 1-го рівня, капіталу 1-го рівня, РК (рис. 2.2) [39].

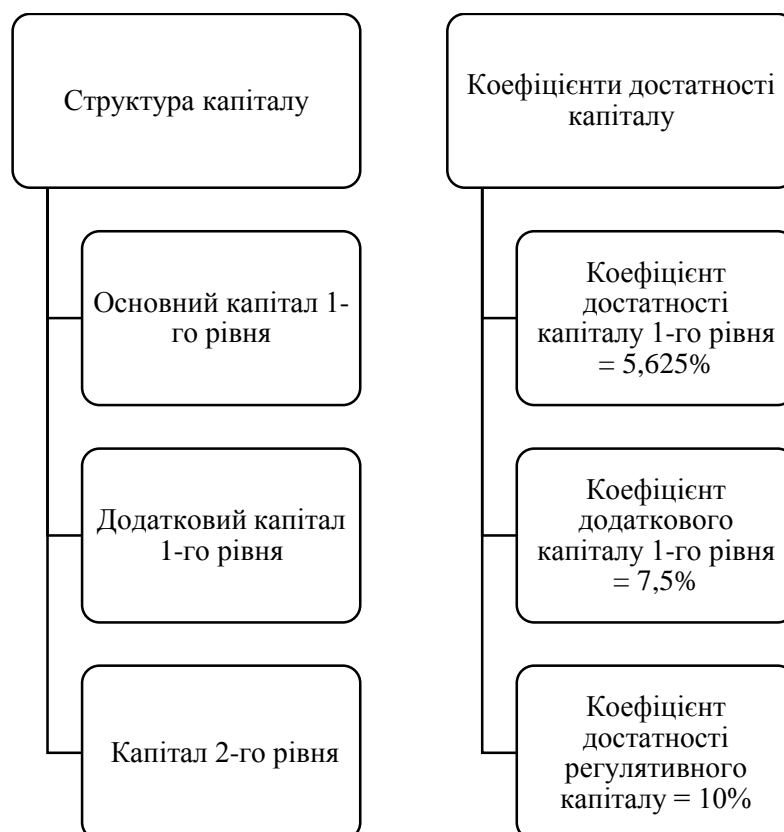

Рисунок 2.2 – Вимоги до якості капіталу в Україні з 01.01.2019 (складено автором на основі [49-51])

Відповідно до концепції з 01.01.2019 передбачаються вищезазначені зміни в структурі капіталу, його складових, у переліку вирахувань з капіталу, встановлення щомісячного звітування банками про дотримання вимог щодо достатності капіталу.

Змінами в складових капіталу є впровадження ДК 1-го рівня, до якого включатиметься безстроковий субординований борг (БСБ). До капіталу 2-го рівня враховуватимуться зареєстрований СК (привілейовані акції), емісійний дохід за привілейованими акціями та строковий субординований борг (> 5 років).

Відповідно до зазначеної концепції особливостями БСБ є:

- строк залучення повинен становити не менше 50 років;
- БСБ незабезпечений та не є предметом гарантії;
- фінансування не відбувається прямо або опосередковано банком;
- повертається після строкового субординованого боргу у випадку неплатоспроможності або ліквідації;
- поглинає можливі збитки під час проведення діяльності банком.

Після впровадження нової структури капіталу та нормативів його достатності банки повинні звітувати перед наглядовими органами щодо дотримання зазначених вимог. Періодичність звітування відображена у таблиці 2.5. Контроль за дотриманням вимог щодо капіталу для окремих банків може бути більш жорстким, що пов'язано із підвищеною ризиковістю діяльності.

Таблиця 2.5 – Періодичність звітування банками України щодо дотримання вимог до капіталу (складено автором на основі [58])

№ п/п	Вимоги до капіталу	Періодичність звітування
1.	Розрахунок регулятивного капіталу	щомісячно
2.	Коефіцієнти достатності капіталу (ОК 1-го рівня, ДК 1-го рівня та РК)	щомісячно
3.	Розрахунок прийнятого рівня капіталу для нормативів кредитного ризику	щомісячно
На вимогу НБУ окремі банки можуть звітувати частіше		

Для подальшого позитивного впливу зміни структури капіталу на діяльність банку важливим питанням є контроль з боку наглядових органів, що передбачає їх

реагування у випадку недостатнього обсягу РК або його неефективного внутрішнього розподілу. Збільшення обсягу капіталу є одним із способів реагування на підвищений рівень ризику. Також банкам потрібно розробляти заходи щодо зміцнення системи управління ризиками, системи внутрішнього контролю та забезпечення дотримання дисципліни ринку. Кожній групі банків відповідно до специфіки своєї діяльності необхідно корегувати вимоги щодо капіталу, що визначаються БКБН.

Для підвищення рівня якості капіталу, а саме таких його характеристик: ефективної структури та достатності, банкам України необхідно проводити ряд заходів, серед яких можна виділити:

- залучення додаткового СК на основі додаткових емісій акцій або внесків власників банків;
- розроблення плану підвищення капіталізації банку із використанням як зовнішніх, так і внутрішніх додаткових джерел залучення коштів;
- залучення стратегічних інвесторів, у тому числі й іноземних;
- забезпечення достатнього рівня капіталу для покриття ризиків з урахуванням специфіки діяльності банку [55].

Отже, за результатами дослідження було визначено, що середній сукупний ризик по кожній групі (враховує непокритий кредитний та валютний ризики в розрахунку на РК) коливався в межах від 8,88% – малі банки до 67,75% – державні. Ця різниця пояснюється тим, що при зменшенні розміру банку знижується ступінь прийняття сукупного ризику. Також на характер діяльності банку та структуру капіталу впливають особи учасників банку, від яких залежить ризик-апетит та толерантність до нього. Найбільший ризик-апетит властивий державним банкам.

Для БС України на законодавчому рівні характерним є впровадження Концепції вдосконалення вимог до капіталу, відповідно до якої з 01.01.2019 планується імплементація нової структури капіталу та показників його достатності.

Впровадження буферів капіталу створить додаткову «подушку» захисту для банку від очікуваних та неочікуваних збитків та сприятиме підвищенню фінансової стійкості.

2.2 Вплив капітальних показників на результативні на прикладі банків країн Європейського Союзу

Відповідно до визначення БКБН капітал є показником відстані банку від дефолту, достатній обсяг якого є буфером поглинання збитків. Це зумовлює оцінку впливу капітальних показників на результати діяльності банку, оскільки РК є основою функціонування установи, захистом прав контрагентів.

Європейські автори Тирупам Гоель, Ульф Левік та Нікола Тарашев розробили модель, за якою банки розподіляють капітал відповідно до функціонування «кредитної руки» та «ринкової руки». Вони вважають, що відносна ефективність кожної руки впливає на те, як банк перерозподіляє капітал у відповідь на зміну регулятивних норм та зміну поведінки клієнтів [59].

Банки розподіляють капітал у бізнес-підрозділах, але стикаються з численними обмеженнями. Коли рівень ризиків за однією із сфер підвищується, банк перерозподіляє капітал на більш ефективну одиницю. При підвищенні кредитного ризику банк формує капітал, а обсяг кредитування зменшується. При низькому кредитному ризику жорсткі обмеження ліквідності можуть знизити ринкову активність, але підтримувати кредитування [60]. Відповідно до цього підходу підтверджується вплив сукупного рівня ризику за різними групами банків, оскільки коливання ринкового та кредитного ризиків визначають для банку необхідний ступінь капіталізації.

Європейський центральний банк (ЄЦБ) розраховує вплив банківського капіталу на стан економіки в цілому. Було визначено, що банки мають більш високий рівень капіталізації за рахунок зменшення частки активів, збільшення СК та реінвестування [65]. Достатній рівень банківського капіталу сприяє розширенню обсягів суспільного виробництва, забезпеченню потреб торгівлі в платіжних засобах, зміцненню грошового обороту. На прикладі європейських країн доцільно визначити вплив капітальних показників на результативні, що підтверджується розрахунками ЄЦБ.

Для дослідження впливу капітальних показників на результати діяльності банку використовуватимемо канонічний кореляційний аналіз, що широко застосовується для розрахунку залежностей між множинними соціально-економічними процесами. Серед переваг даного методу можна виділити можливість визначення впливу множини чинників на декілька показників.

Застосуємо канонічний аналіз для дослідження впливу капітальних показників банків Європейського Союзу (CET, Tier 1 rate, Total capital rate) на результати діяльності (ROA, ROE, NPL та ріст активів) використовуючи статистичні квартальні дані ЄЦБ протягом 2015–2018 рр. [63].

Для дослідження було використано канонічну функцію (2.1).

$$Y = f(x), \quad (2.1)$$

де x – канонічні змінні для характеристики капіталу;

Y – канонічні змінні для характеристики результативності;

$$X = a_0 + a_1x_1 + a_2x_2 + a_3x_3;$$

x_1 – CET, %;

x_2 – Tier 1 rate, %;

x_3 – Total capital rate, %;

$$Y = b_0 + b_1y_1 + b_2y_2 + b_3y_3 + b_4y_4;$$

y_1 – ROA, %;

y_2 – ROE, %;

y_3 – NPL, %;

y_4 – ріст активів, %.

Для країн ЄС CET, Tier 1 rate та Total capital rate є показниками, що характеризують фінансову стійкість банків. Розглянемо більш детально кожен із зазначених капітальних індикаторів.

CET визначається як загальний капітал 1-го рівня. Очікується, що всі банки повинні мати мінімально необхідний CET 4,50% до 2019 року [67].

Капітал 1-го рівня розраховується як капітал 1-го рівня плюс додатковий

капітал 1-го рівня. Загальний капітал першого рівня включає основний капітал банку та включає прості акції, надлишки акцій, що виникають внаслідок емісії простих акцій, нерозподіленого прибутку, простих акцій, що випускаються дочірніми компаніями та зберігаються третіми особами, та накопиченого іншого сукупного доходу [64].

Tier 1 rate являє собою співвідношення основного капіталу банку - його власного капіталу та відкритих резервів - до його загальних активів, зважених на ризик. Це ключовий показник фінансової стійкості банку, який був прийнятий у рамках Базельської угоди.

Для аналізу було виділено такі результативні показники: ROA, ROE, NPL, та ріст активів, для old та new-членів ЄС.

До new-членів ЄС входять 13 країн: Болгарія, Хорватія, Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія, Литва, Мальта, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, а до old-членів 15 країн: Німеччина, Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди, Франція, Велика Британія, Данія, Ірландія, Греція, Іспанія, Португалія, Австрія, Фінляндія та Швеція.

Новими членами вважаємо країни, які приєдналися після 2004 року. З 1 травня 2004 року почалося активне розширення ЄС за рахунок країн Східної Європи, а саме: Чехії, Естонії, Угорщини, Литви, Латвії, Польщі, Словаччини та Словенії, а також середземноморських острівних держав: Мальти та Кіпру. Це було найбільше розширення за чисельністю населення та територіальними показниками.

У додатку В відображено вхідні дані для канонічного аналізу. Дані відображені на щоквартальній основі з 01.01.2015 по 01.04.2018 року, тобто для аналізу представлено 14 кварталів та 28 країн, з яких old – 13, new-15.

Розглянемо більш детально кожен з результативних показників, що були розраховані для old та new-членів ЄС.

ROA – коефіцієнт рентабельності активів, що характеризує ефективність використання активів банку. ROE визначається як рентабельність капіталу, що відображає ефективність використання власного капіталу. Зазначені показники були розраховані не на накопичувальній основі, а прямолінійно.

NPL визначає частку непрацюючих кредитів, тобто за якими не виконуються умови кредитного договору 90 днів і більше.

Ріст активів відображає відсоткове збільшення активів банків old та new-членів ЄС у порівнянні з попереднім періодом.

Визначивши основні капітальні показники країн ЄС більш детально охарактеризуємо отримані результати канонічного аналізу (табл. 2.6), що визначають ступінь впливу індикаторів капіталу на результати діяльності банків.

Для більш достовірної оцінки впливу капітальних показників на результативні були розглянуті різні комбінації цих індикаторів як для old, new-членів, так і для ЄС в цілому (ЄС-28). Серед варіантів дослідження виділяли такі: вплив усіх капітальних показників на результативні; CET та Tier 1 rate на ROE, NPL та ріст активів; CET, Total capital rate на ROA, ROE та NPL.

Відповідно до проведеного канонічного аналізу модель для ЄС-28 показала кращі результати, тобто вплив усіх капітальних показників на результативні.

Таблиця 2.6 - Коефіцієнти канонічного рівняння впливу капітальних показників на результативні в країнах ЄС протягом 2015-2018 рр. (створено автором на основі [63])

Моделі	CET	Tier 1 rate	Total capital rate	ROA	ROE	NPL	ріст активів
ЄС-28	-1,267	0,296	0,389	-0,531	0,848	0,128	-0,912
	$R^2 = 58,59\%$; $\chi = 190,22$; $p = 0,000000$; надлишковість = 14,41%						
	-3,172	2,391	-	-	0,583	0,749	-0,024
	$R^2 = 30,68\%$; $\chi = 40,63$; $p = 0,0000003$; надлишковість = 4,342%						
	-0,203	-	0,956	-1,119	1,133	0,979	-
old-члени ЄС	$R^2 = 50,89\%$; $\chi = 144,96$; $p = 0,000000$; надлишковість = 17,64%						
	-3,629	3,616	0,371	-2,322	2,414	0,633	-0,169
	$R^2 = 65,65\%$; $\chi = 152,94$; $p = 0,000000$; надлишковість = 19,21%						
	-0,511	-	0,532	-0,559	0,108	0,507	-
	$R^2 = 43,59\%$; $\chi = 43,42$; $p = 0,0000001$; надлишковість = 9,29%						
	-0,121	-0,112	-	-	-0,112	0,122	-0,015
$R^2 = 51,90\%$; $\chi = 66,13$; $p = 0,000000$; надлишковість = 7,19%							

Продовження таблиці 2.6

Моделі	СЕТ	Tier 1 rate	Total capital rate	ROA	ROE	NPL	ріст активів
new-члени ЄС	-3,771	3,443	0,659	-0,140	0,446	1,120	-0,03
	$R^2 = 68,27\%$; $\chi = 139,81$; $p = 0,000000$; надлишковість = 20,87%						
	-0,570	-	0,723	-1,343	1,650	0,605	-
	$R^2 = 51,07\%$; $\chi = 82,32$; $p = 0,000000$; надлишковість = 21,33%						
	-0,665	1,643	-	-	-0,375	1,136	-0,126
	$R^2 = 51,87\%$; $\chi = 54,40$; $p = 0,000000$; надлишковість = 3,39%						

Розглянемо більш детально кращі моделі для ЄС-28, old та new-членів, що були відібрані на основі найвищих показників R^2 , χ , p та коефіцієнтів канонічного рівняння. Перший рядок у таблиці 2.6 відображає коефіцієнти канонічного рівняння і є критерієм для відбору моделі.

На результати діяльності БС всіх країн-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років, впливали такі капітальні показники: СЕТ, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 58,6\%$, $\chi = 190,22$ та надлишковість становила 14,41%.

Тіснота зв'язку між канонічними величинами визначається канонічним коефіцієнтом кореляції R^2 , тобто 58,6% зміни результатів діяльності банків країн ЄС пояснюється коливанням капітальних показників.

Три корені описують 100% дисперсії множини капітальних показників та 70% – множини результативних індикаторів. Використовуючи значення капітальних показників та отриманих канонічних коренів, можна пояснити в середньому 14,5% дисперсії змінних у лівій множині та 5,4% мінливості у правій множині. Ці результати вказують на залежність між змінними двох множин.

При збільшенні таких капітальних показників як Tier 1 rate та Total capital rate підвищуються індикатори результативності діяльності: ROA, ROE, NPL та ріст активів, а при підвищенні СЕТ – навпаки.

На рисунку 2.3 відображена діаграма розсіювання канонічних змінних для всіх країн ЄС, що характеризує залежність множин капітальних показників та результативних.

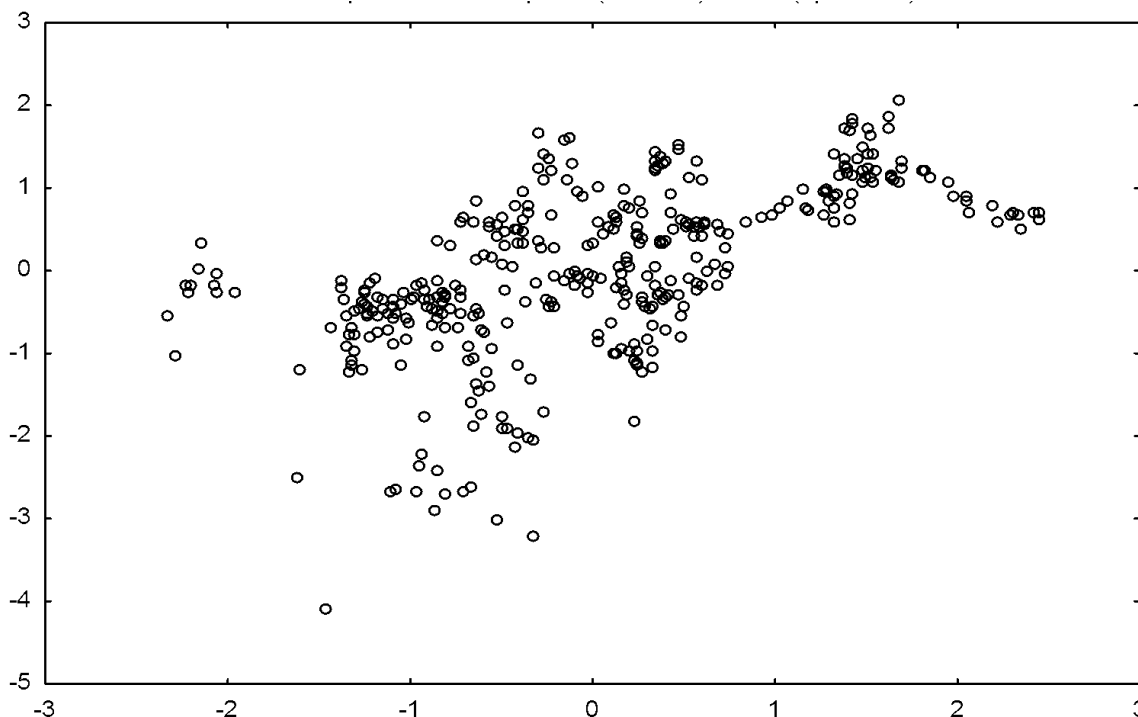

Рисунок 2.3 - Діаграма розсіювання канонічних змінних для всіх країн ЄС
(створено автором на основі [63])

На даному графіку практично немає різко виражених відхилень від регресійної лінії. Можна зробити висновок, що капітальні показники банків ЄС прямопропорційно впливають на результати їх діяльності.

На результати діяльності БС всіх old-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 65,65\%$; $\chi = 152,94$ та надлишковість становила 19,21%.

Тіснота зв'язку між канонічними величинами визначається канонічним коефіцієнтом кореляції R^2 , тобто 65,65% зміни результатів діяльності банків old-членів ЄС пояснюється коливанням капітальних показників.

Три корені описують 100% дисперсії множини капітальних показників та 86,85% – множини результативних індикаторів. Використовуючи значення капітальних показників та отриманих канонічних коренів, можна пояснити в середньому 19,21% дисперсії змінних у лівій множині та 15,87% мінливості у правій множині. Ці результати вказують на залежність між змінними двох множин.

На результати діяльності БС всіх new-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 68,27\%$; $\chi = 139,81$ та надлишковість становила 20,87%.

Тіснота зв'язку між канонічними величинами визначається канонічним коефіцієнтом кореляції R^2 , тобто 68,27% зміни результатів діяльності банків new-членів ЄС пояснюється коливанням капітальних показників.

Три корені описують 100% дисперсії множини капітальних показників та 55,52% – множини результативних індикаторів. Використовуючи значення капітальних показників та отриманих канонічних коренів, можна пояснити в середньому 20,87% дисперсії змінних у лівій множині та 13,67% мінливості у правій множині. Ці результати вказують на залежність між змінними двох множин.

Також було виділено відмінності в отриманих результатах для old та new-членів ЄС. Для new-членів ЄС тіснота зв'язку між множинами є більш значною, що підтверджується коефіцієнтом детермінації на рівні 68,27%.

Для розрахунку значень канонічних змінних використовують канонічні ваги відповідно лівої та правої множин. Для old-членів ЄС вплив Tier 1 rate на результативність, саме: ROE, ROA, ріст активів та NPL, є більш значним у порівнянні з іншими країнами, що підтверджується значенням коефіцієнту канонічного рівняння: 3,61 відповідно.

Для new-членів ЄС вплив CET та Total capital rate на результативність, а саме: ROE, ROA та ріст активів, є більш значним у порівнянні з іншими країнами, що підтверджується значеннями коефіцієнтів канонічного рівняння: 3,77 та 0,65 відповідно.

Отримані результати пояснюються тим, що Tier 1 rate для old-членів ЄС є основою для функціонування банків, оскільки достатність основного капіталу сприяє фінансовій стійкості установи та отриманню в подальшому прибутків.

Для new-членів ЄС більш значний вплив CET та Total capital rate пояснюється тим, що нові країни повинні дотримуватися загальних вимог щодо достатності капіталу для подальшого проведення банківської діяльності.

Отже, за допомогою канонічного аналізу було підтверджено гіпотезу щодо впливу капітальних показників на результати діяльності банку, що виражаються за допомогою рентабельності активів, капіталу, частки непрацюючих кредитів та росту активів. За допомогою достатнього рівня капіталу банк зменшує вплив фінансових та нефінансових ризиків та створює додатковий буфер поглинання збитків, що в свою чергу підвищує ROA та ROE.

Визначення впливу капітальних показників на результативні є актуальним питанням і для України, оскільки її приєднання обговорюється з 2005 року. Отримання статусу члена ЄС є стратегічною метою для України. Питання входу нашої держави гостро постало на початку 2014 року.

Україна як потенційний новий член ЄС повинна дотримуватися вимог щодо капіталу. Однією з них є регулятивний капітал країн ЄС на рівні 5 млн. євро. Станом на 01.12.2018 року зазначений показник для діючих вітчизняних банків становить 200 млн. грн. (6,18 млн. євро за курсом НБУ 32,32 грн/євро). На даний момент банки, які функціонують на ринку виконують вимоги щодо капіталу. До 2024 року планується докапіталізація до 500 млн. грн (15,47 млн. євро за курсом НБУ 32,32 грн/євро), а також зазначена сума буде порогом для виходу нових банків на ринок. Співставивши дані банків ЄС та вітчизняних можна зробити висновок, що поточний рівень капіталу українських установ повинен позитивно впливати на результати діяльності. Дана гіпотеза підтверджується протягом останніх 3 та 4-го кварталу 2018 року, оскільки станом на 01.11.2018 року прибуток становив 9529 млн. грн. Процес «банкопаду» фінансово нестійких установ та поступової докапіталізації діючих сприяв результативності діяльності.

Важливим питанням є збереження зазначеної тенденції при поступовій докапіталізації та введенні вищого порогового значення для виходу на ринок банківських послуг. В подальшому впровадження більш жорстких вимог щодо достатності капіталу може сприяти як повторній активізації процесу «банкопаду», збиткам БС, так і фінансовій стабілізації та отриманню прибутків. Розглянемо більш детально вплив вимог на результати діяльності та їх імплементація у вітчизняну БС.

З 2019 року для вітчизняної БС уводяться нові вимоги до достатності капіталу, що спричинено стандартами Базелю III, які активно функціонують на території ЄС. Однією з вимог є зміна структури капіталу, а саме включення до ДК 1-го рівня безстрокових інструментів (рис.2.4). Ці зміни сприятимуть стабілізації як європейської, так і вітчизняної БС.

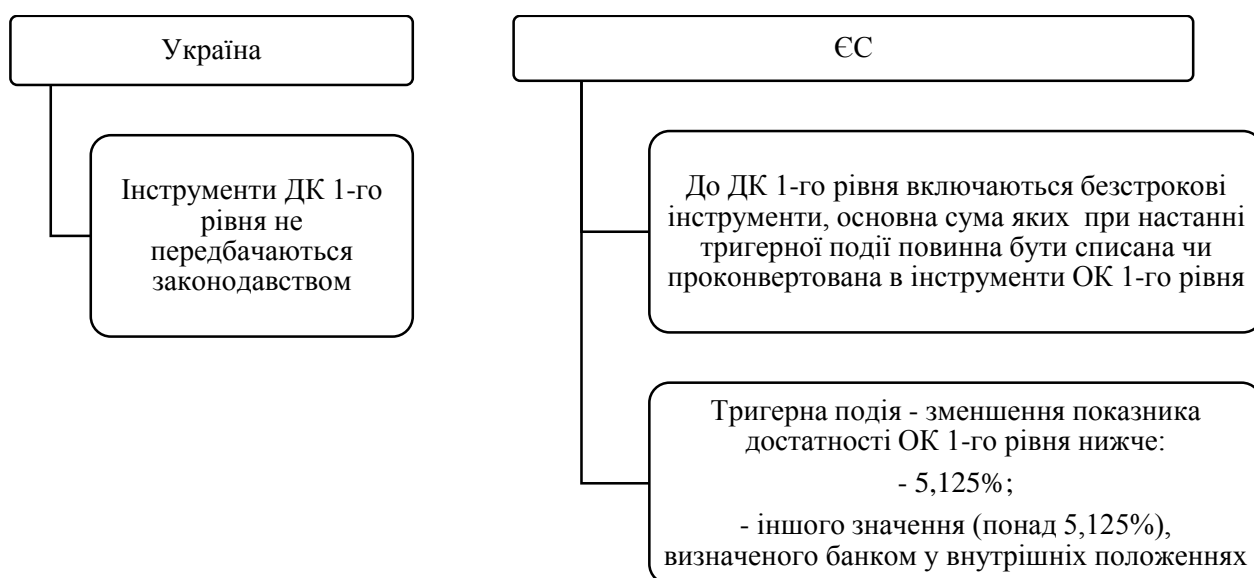

Рисунок 2.4 – Відмінності у визначенні інструментів ДК 1-го рівня в Україні та ЄС (складено автором на основі [34, 39, 57])

Уведення інструментів ДК 1-го рівня в Україні планується з 01.01.2019 року, що підтверджує виконання вимог Базелю III. Для банків ЄС вимоги до капіталу є більш жорсткими, що визначається формуванням ДК 1-го рівня. Дотримання зазначеного стандарту дає змогу банкам ЄС у випадку зменшення показника достатності ОК 1-го рівня нижче 5,125% перетворити безстроковий інструмент в інструмент ОК 1-го рівня, що стабілізує ситуацію з капіталом [70].

Оскільки для України планується зміна структури капіталу з початку 2019 року, а саме: введення ДК 1-го рівня, то важливо відзначити впровадження капітального показника – рівня левериджу (leverage ratio), що визначається Базелем III (форм. 2.2). Упровадження зазначеного індикатора може як позитивно, так і негативно вплинути на результати діяльності банків України. В ЄС рівень левериджу було встановлено відповідно до вимог Базельської угоди.

$$\text{Leverage ratio (LR)} = \frac{\text{Капітал 1 рівня (ОК 1 рівня + ДК 1 рівня)}}{\text{Активи (балансові та позабалансові)}} \geq 3\% \quad (2.2)$$

LR запроваджується з метою посилення вимог до капіталу, незалежно від рівня ризиковості активів, та для обмеження рівня боргу, що може прийняти на себе банк [61]. Рівень левериджу повинен становити не менше 3%. У таблиці 2.7 відображено особливості LR для різних країн ЄС.

Таблиця 2.7 – Особливості LR для країн ЄС (складено автором на основі [33, 35])

Країна	Рівень LR, %	При розрахунку LR
ЄС	3	Активи не зменшуються на резерви
Франція	3	
	для державних - 2	
Нідерланди	4	
Норвегія	7	

LR для ЄС становив не менше 3%. Для європейських країн характерним є відсутність градації рівня левериджу для різних банків. Для окремих країн, а саме Норвегія та Нідерланди, LR є дещо завищеним: 7% і 4% відповідно, що пояснюється специфікою банківських систем.

Визначення рівня левериджу для українських банків на сьогодні є неможливим, оскільки впровадження такого інструменту капіталу як ДК 1-го рівня знаходиться на розгляді НБУ та ще не закріплено у національному законодавстві. Розрахунок LR для вітчизняних банків як створить додаткову «подушку» для поглинання ризиків, так і посилить вимоги до капіталу, які на даний момент є більш жорсткими у порівнні з країнами ЄС. За таких умов на ринку можуть залишитися найбільш фінансово стійкі банки, а також системно важливі, серед яких виділяють: АТ КБ «Приватбанк», АТ «Ощадбанк» та ПАТ «Укресімбанк», що відносяться до державних.

ВИСНОВКИ

Проблематика дослідження якості капіталу актуальна як в Україні, так і в світі в цілому, оскільки банківські системи зазнають збитки під впливом фінансових криз, мають високий рівень недокапіталізації та недотримуються ринкової дисципліни. Це зумовило визначення сутності капіталу банку та його особливостей.

Капітал банку – це фонди та резерви, які необхідні для забезпечення фінансової стійкості, комерційної та господарської діяльності, відшкодування можливих збитків, та які перебувають у розпорядженні банку.

Розглянувши визначення вітчизняних та іноземних науковців нами було виділено розрахунковий та якісний підходи щодо характеристики сутності капіталу банку. Відповідно до першого підходу капітал являє собою чисті банківські активи, що визнаються як різниця між активами та пасивами. На противагу розрахунковому підходу можна визначити якісний, за яким капітал розглядається як обсяг фондів та резервів, що були залучені банком та використовуються у вигляді ресурсів для проведення кредитно-розрахункових та інших операцій.

Капітал банку виконує такі функції як захисну, оперативну та регулюючу. Першочерговою є оперативна функція, яка проявляється у фінансуванні капіталовкладень у діяльність банку: купівля техніки, оренда приміщень тощо. Захисна функція проявляється у страхуванні інтересів вкладників та кредиторів, покритті збитків у ході діяльності. Регулююча функція проявляється у встановленні наглядовими органами норм капіталу та дотриманні їх.

Визначено, що інструментами оцінки капіталу банку є розрахунок балансової та ринкової вартостей, регулятивного капіталу та нормативів достатності. В цілому, ні один з розглянутих вище методів не дозволяє всебічно оцінювати капітал банку.

Інструментами регулювання обсягу капіталу банку є мінімальний розмір СК, мінімальний розмір РК, норматив достатності РК. Також з 01.01.2019 планується введення таких нормативів: показник достатності ДК 1-го рівня, показник

достатності ОК 1-го рівня, що сприятиме підвищенню якості РК.

Якість капіталу можна визначати поєднанням таких показників як його структура та достатність. Для БС України характерним є перегляд структури капіталу банку, а саме: з початку 2019 року співвідношення ОК/ДК буде становити 70/30. З метою запобігання системним ризикам на 2020 рік також заплановано впровадження буферів капіталу.

У порівнянні з такими пострадянськими країнами як Білорусія, Росія та Казахстан, в Україні запровадження вимог Базельського комітету щодо покращення якості капіталу через уведення буферів, зміну структури, врахування операційного та ринкового ризиків є більш повільним.

З початку 2014 року та до кінця 2016 Н1 та Н2 в Україні мали тенденцію до зниження, що було обумовлено рядом причин: загострення соціально-політичної кризи в країні, анексія АР Крим, початок «банкопаду», тяжкий економічний стан.

Динаміка зміни значення коефіцієнта достатності нормативного капіталу протягом 2008-2018 років у Білорусії у різних груп банків була різною. Так, по групі державних банків значення коефіцієнта достатності капіталу при зростанні за рік зважених на ризик активів на 10,1 % зросло з 17,7 % на початок 2017 року до 18,1 % на 1 січня 2018 року. Значення коефіцієнта достатності капіталу іноземних банків зменшилося з 19,8 до 18,9 %.

Важливо зазначити, що структурі капіталу банківської системи Білорусії станом на 01.07.2018 року переважали статутний капітал (53,7%) та нерозподілений прибуток (29,3%), що характеризує виконання стандартів Базелю III. Для України визначення структури є неефективним, оскільки вітчизняна банківська система мала значні збитки.

Також було досліджено ефективну структури капіталу на прикладі українських банків.

Дані Національно банку України свідчать, що банки, орієнтовані на корпоративного клієнта, мають гірші результати фінансової діяльності внаслідок високого кредитного ризику і навіть пов'язаного кредитування. А ті, що орієнтувалися на роздрібного клієнта, в цілому показали кращі результати. Станом

на 01.01.2017 року збитки роздрібних банків становили 14438,3 млн. грн, а банків, що були націлені на корпоративного клієнта, — 179801,3 млн. грн. Станом на 01.01.2018 року збитки ритейлових банків становили 1009,7 млн. грн, а неритейлових — 3214,6 млн. грн.

Було визначено, що при зменшенні розміру банку знижується ступінь прийняття сукупного ризику, що пояснюється безпосередньо розміром банку та специфічним підходом до ведення діяльності. Також на характер діяльності банку та структуру капіталу впливають особи учасників банку, від яких залежить ризик-апетит та толерантність до нього. Найбільший ризик-апетит властивий державним банкам, що впливає на характер діяльності, а найменший — банкам, що належать політичним діячам.

У ході дослідження було визначено вплив капітальних показників на результати діяльності банків на прикладі країн ЄС на щоквартальній основі з 01.01.2015 по 01.04.2018 року, тобто для аналізу представлено 14 кварталів та 28 країн, з яких old – 13, new-15.

На результати діяльності ВС всіх країн-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років, впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 58,6\%$, $\chi = 190,22$ та надлишковість становила 14,41%. Тіснота зв'язку між канонічними величинами визначається канонічним коефіцієнтом кореляції R^2 , тобто 58,6% зміни результатів діяльності банків країн ЄС пояснюється коливанням капітальних показників.

На результати діяльності ВС всіх old-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 65,65\%$; $\chi = 152,94$ та надлишковість становила 19,21%.

На результати діяльності ВС всіх new-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 68,27\%$; $\chi = 139,81$ та надлишковість становила 20,87%.

На результати діяльності БС всіх old-членів ЄС, а саме: ROA, ROE, NPL та ріст активів протягом 2015-2018 років впливали такі капітальні показники: CET, Total capital rate та Tier 1 rate, що підтверджується $R^2 = 65,65\%$; $\chi = 139,81$ та надлишковість становила 19,21%.

Також було виділено відмінності в отриманих результатах для old та new-членів ЄС. Для new-членів ЄС тіснота зв'язку між множинами є більш значною, що підтверджується коефіцієнтом детермінації на рівні 68,27%.

Для розрахунку значень канонічних змінних використовують канонічні ваги відповідно лівої та правої множин. Для old-членів ЄС вплив Tier 1 rate на результативність, саме: ROE, ROA, ріст активів та NPL, є більш значним у порівнянні з іншими країнами, що підтверджується значенням коефіцієнту канонічного рівняння: 3,61 відповідно.

Для new-членів ЄС вплив CET та Total capital rate на результативність, саме: ROE, ROA та ріст активів, є більш значним у порівнянні з іншими країнами, що підтверджується значеннями коефіцієнтів канонічного рівняння: 3,77 та 0,65 відповідно.

Дослідження впливу якості капіталу на результати діяльності є важливим завданням для кожного банку, оскільки недостатній обсяг капіталу та його неефективна структура можуть стати причиною банкрутства установи.

Визначення впливу капітальних показників на результативні є актуальним питанням і для України, оскільки її приєднання обговорюється з 2005 року.

Україна як потенційний новий член ЄС повинна дотримуватися вимог щодо капіталу. Однією з них є регулятивний капітал країн ЄС на рівні 5 млн. євро. Станом на 01.12.2018 року зазначений показник для діючих вітчизняних банків становить 200 млн. грн. (6,18 млн. євро за курсом НБУ 32,32 грн/євро). На даний момент банки, які функціонують на ринку виконують вимоги щодо капіталу. Аналізуючи особливості функціонування вітчизняної БС можна зробити висновок, що подальше підвищення вимог до капіталу є недоцільним та може негативно вплинути на результати діяльності банків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Мишкін Ф. С. Економіка грошей, банківської справи і фінансових ринків / Ф. С. Мишкін – К.: Основи, 1999. – 963 с.
2. Мочерний С. В. Економічна енциклопедія / С. В. Мочерний. – К.: Видавничий центр «Академія», 2001. – 848 с.
3. Про банки і банківську діяльність» [Електронний ресурс]: Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
4. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: Постанова Правління Національного банку України від 28.01.2001 р. №368 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0841-01>.
5. International convergence of capital measurement and capital standard, 2005 [Electronic resource] / BCBS. – Access:<http://www.bis.org/publ/bcbs118.pdf>.
6. Загородній А. Г. Словник банківських термінів. Банківська справа: термінологічний словник / А. Г. Загородній, О. М. Сліпущко, Г. Л. Вознюк, Т. С. Смовженко – К. : Вид-во «Аконіт», 2000. – 605 с.
7. Роуз П. С. Банковский менеджмент: перевод с англ. 2-го изд. / П. С. Роуз.– М.: Дело, 1997. – 768 с.
8. Бондаренко В. В. Управління формуванням власного капіталу банку: автореферат дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук / В. В. Бондаренко. – К.: КНЕУ, 2007. – 21 с.
9. Показники банківської системи України [Електронний ресурс] / Офіційне представництво Національного банку України. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=3479859
10. Basel II: Revised international capital framework [Electronic resource] / BCBS. – Access: <http://www.bis.org/publ/bcbsca.htm>.
11. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking

systems [Electronic resource] / BCBS. – Access: <https://www.bis.org/publ/bcbs189.pdf>.

12. Организация банковского надзора [Электронный ресурс] / Офіційне представництво Національного банку Республіки Білорусь. — Режим доступу: <https://www.nbrb.by/system/supervisorg>.

13. Методика расчета банками показателей капитала, левереджа и ликвидности, предусмотренных международными стандартами Базель III: Постановление Правления Национального банка Республики Беларусь, [Электронный ресурс] / Офіційний портал Національного банку Республіки Білорусь. — Режим доступу: https://www.nbrb.by/system/Basel_III/P493_2012.pdf.

14. Інформація про стійкість банківського сектору [Електронний ресурс] / Офіційне представництво Національного банку Республіки Білорусь. — Режим доступу: https://www.nbrb.by/Publications/banksector/bs_20180701.pdf.

15. Лановська Г. І. Аналіз банківської діяльності: конспект лекцій для студентів за напрямом 6.030508 «Фінанси і кредит» денної та заочної форм навчання денної та заочної форм навчання / Г. І. Лановська. — К.: НУХТ, 2011. — 236 с.

16. Онищенко Ю. І., Гребенщикова Т. С. Чинники формування власного капіталу банків України / Ю. І. Онищенко // Мукачівський державний університет. Серія: Гроші, фінанси та кредит. — 2016.— №2.— С.525-530.

17. Методика расчетов пруденциальных нормативов и иных обязательных к соблюдению норм и лимитов размера капитала банка на определенную дату и Правила расчета и лимитов открытой валютной позиции: Постановление Правления Национального банка Республики Казахстан от 13 сентября 2017 года № 170 [Электронный ресурс] / Офіційний портал Національного банку Республіки Казахстан. — Режим доступу: <http://www.nationalbank.kz/?getpg=Search%20For%20Page>.

18. Гайдаржийська О.М., Щепіна Т.Г., Отрошко В.П. Практичні основи аналізу та оцінки капіталу банку / О. М. Гайдаржийська // Молодий вчений. Серія: економічні науки. — 2017.— №7 (47).— С. 416-421.

19. Proposal to ensure the loss absorbency of regulatory capital at the point of non-

viability - consultative document, August 2010 [Electronic resource] / BCBS. – Access: <http://www.bis.org/publ/bcbs174.pdf>.

20. RCAP Questionnaire for assessing implementation of Basel III capital regulations, October 2013 [Electronic resource] / BCBS. – Access: <https://www.bis.org/bcbs/implementation/rcapq.pdf>.

21. Adler G., Camilo P., Tovar E. Does Central Bank Capital Matter for Monetary Policy? [Текст] / G. Adler, P. Camilo, E. Tovar // IMF Working Paper. – 2012. – № 12 (60). – 20 p.

22. Мануйленко В.В. Методологія формування системи оцінки достаточності капіталу кредитної організації / В.В. Майнуленко // Фінанси і кредит. –2010. –№ 27.– С. 27-33.

23. Мануйленко В.В. От Базеля I к Базелю III: возможности реализации в российской банковской системе / В.В. Майнуленко // Банковское дело.– 2011. – № 14 (446).– С. 8-20.

24. Впровадження нових вимог до капіталу відповідно до норм Базеля та законодавства ЄС [Електронний ресурс] / Офіційне представництво Національного банку України. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=47725151>.

25. Mitroff I.I. Crisis management and environmentalism : A natural fit / I.I. Mitroff // California Management Review. – 1994. – № 36/2. – P. 101–113.

26. Glavas D. Basel Regulations and the European Union / D. Glavas // EuroCite. – 2017.–№13. – P. 1-9.

27. Інтернет-ресурс Національного банку України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=34661442&cat_id=34798593.

28. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями: Постанова Правління НБУ від 30.06.2016 № 351 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16>.

29. Про приведення статутного капіталу банків у відповідність до мінімально

встановленого розміру: Постанова Правління Національного банку України від 06.08.2014 №464 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0464500-14>.

30. Тарнавський М.О. Мінімальні вимоги до капіталу [Електронний ресурс] / М.О. Тарнавський. — <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=69854622>.

31. Финансовая стабильность в Республике Беларусь 2008-2017 [Електронний ресурс] / Інтернет-ресурс Національного банку Республіки Білорусь. — Режим доступу: <https://www.nbrb.by/Publications/finstabrep/FinStab2017.pdf>.

32. Инструкция о порядке регулирования деятельности коммерческих банков: Приказ ЦБ России от 30 января 1996 года N 02-23 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://docs.cntd.ru/document/600635>.

33. Supervisory and prudential statistics [Electronic resource] / ECB. — Access: https://www.ecb.europa.eu/stats/supervisory_prudential_statistics/html/index.en.html.

34. Smith J. A., Grill M., Lang J. H. The leverage ratio, risk-taking and bank stability [Electronic resource] / J. A. Smith, M. Grill M, J. H. Lang // Working paper series of ECB. — 2017. — № 2079. — 74 p. — Access: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecb.wp2079.en.pdf?97048db54786167f5a45a6426ffd80d7>.

35. Basel III: Finalising post-crisis reforms, December 2017 [Electronic resource] / BCBS. — Access: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d424.pdf>.

36. Науменкова С. В. Базель I, II, III: розвиток підходів для зміцнення регуляторної основи / С.В. Науменкова // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. — 2015.— № 12 (177).— С. 39-47.

37. International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards, June 2004 [Electronic resource] / BCBS. — Access: <https://www.bis.org>.

38. Хоружий Д. Сучасні тенденції впровадження положень Базеля III / Д. Хоружий // Вісник Національного банку України.— 2015.— С.60-65.

39. Концепція вдосконалення вимог до капіталу [Електронний ресурс] / Офіційний портал Національного банку України. — 2018.—12 с. — Режим доступу: <https://bank.gov.ua/doccatalog/document?id=62251340>.

40. Про спрощення процедур реорганізації та капіталізації банків [Електронний ресурс]: Закон України від 16.11.2017 № 2210-VIII.– Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1985-19>.

41. Методика розрахунку економічних нормативів регулювання діяльності банків в Україні [Електронний ресурс]: Рішення Правління Національного банку України від 15.12.2017 № 803-рш. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/vr803500-17>.

42. Правила організації статистичної звітності, що подається до Національного банку України [Електронний ресурс]: Постанова Правління Національного банку України від 01.03.2016 № 129. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0129500-16>.

43. Інтернет-ресурс Національного банку Республіки Білорусь [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nbrb.by/>.

44. Інтернет-ресурс Національного банку Казахстану [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nationalbank.kz/?docid=3329&switch=russian>.

45. Інтернет-ресурс Національного банку Росії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.cbr.ru/>.

46. Інтернет-ресурс Європейського центрального банку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>.

47. Інтернет-ресурс Базельського комітету з питань банківського нагляду [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/bcbs/>.

48. Інтернет-ресурс АТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://privatbank.ua/>.

49. Implementation of Basel standards, , November 2018 [Electronic resource] / BCBS. – Access: <https://www.bis.org/bcbs/publ/d453.pdf>.

50. Finalising Basel III, October 2017 [Electronic resource] / BCBS. – Access: https://www.bis.org/bcbs/publ/d424_inbrief.pdf.

51. The Basel Process – overview [Electronic resource] / BCBS. – Access: https://www.bis.org/about/basel_process.htm?m=1%7C392.

52. Косова Е.В. Капітал банків у системі індикаторів фінансової стійкості / Е.В. Косова // Менеджер. – 2014. – № 2 (68). – С. 78-82.

53. Єріс Л.М. Достатність капіталу банківської системи: методи та інструменти забезпечення / Л.М. Єріс // Вісник Одеського Національного університету. – 2014.– Том 19. – С. 102-107.

54. Basel III - sense and sensitivity, January 2018 [Electronic resource] / ЕСВ. – Access: https://www.ecb.europa.eu/press/key/date/2018/html/ecb.sp180129_1.en.html.

55. Мельничук Л.Ю. Достатність капіталу як характеристика фінансової стійкості банку / Л.Ю. Мельничук // Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. – 2015. – № 1 (78). – С. 43-49.

56. Коваленко В.В. Капіталізація банків: методи оцінювання та напрямки підвищення: монографія / В. В. Коваленко, К. Ф. Черкашина. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2010. – 153 с.

57. Basel III: A global regulatory framework for more resilient banks and banking system. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lw.com/upload/pubcontent/_pdf/pub3947_1.pdf.

58. Концепція вдосконалення вимог до капіталу / Департамент методології Національного банку України. – К.:НБУ, 2018. – 18 с.

59. Goel T. Bank capital allocation under multiple constraints [Electronic resource] / T. Goel, U. Lewrick, N. Tarashev // BIS Working Papers. – Access: <https://www.bis.org/publ/work666.pdf>.

60. Behn M. Assessing the costs and benefits of capital-based macroprudential policy [Electronic resource] / M. Behn M., Gross T., Peltonen // Working paper series of ЕСВ. – 2016. – № 1935. – 46 с. – Access: <https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/scpwps/ecbwp1935.en.pdf?8a95fc1b70113e75dca430c6cdeb0f96>.

61. Basel III: International framework for liquidity risk measurement, standards and monitoring. [Electronic resource] / BCBS. – Access: <http://www.bis.org/publ/bcbs188.pdf>.

62. Васильчук А. Ю., Белова І. В. Дослідження ефективної структури

капіталу банку / А. Ю. Васильчук, І. В. Белова // Матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції «Фінансування, інвестування та кредитування в Україні: проблеми та перспективи розвитку в кризовій економіці». - ДДАЕУ, 2018. - С. 291-293.

63. Consolidated banking data [Electronic resource] / ECB. – Access: <http://sdw.ecb.europa.eu/browse.do?node=9691144>.

64. Kanngiesser D., Martin R., Maurin L., Moccero D. Estimating the impact of shocks to bank capital in the euro area / D. Kanngiesser, R. Martin // Working paper series of ECB. – 2017. – № 2077. – 35 p.

65. Gross M., Kok Chr., Zochowski D. The impact of bank capital on economic activity - evidence from a mixed-cross-section GVAR model / M. Gross, Chr. Kok, D. Zochowski // Working paper series of ECB. – 2016. – № 1888. – 53 p.

66. F. Optimal capital requirements over the business and financial cycles / F. Malherbe // Working paper series of ECB. – 2015. – № 1830. – 45 p.

67. Gambacorta L., Song Shin H. Why bank capital matters for monetary policy / L. Gambacorta, H. Song Shin // BIS Working Papers. – 2016. – № 558. – 28 p.

68. Міщенко В. Капіталізація банківської системи України / В. Міщенко // Вісник НБУ. – 2013. – №7. – С.11–17.

69. Грудзевич Я.В., Грудзевич У.Я. Капіталізація банківської системи України на сучасному етапі / Я.В. Грудзевич, У.Я. Грудзевич // Вісник Університету банківської справи. – 2016. – № 1-2 (25-26). – С. 24-29.

70. Strengthening the resilience of the banking sector [Electronic resource] / BCBS. – Access: <http://www.bis.org/publ/bcbs164.pdf>.

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ РЕГУЛЯТИВНОГО КАПІТАЛУ

ВІДПОВІДНО ДО ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ТА БАЗЕЛЮ І

Таблиця А. 1 – Характеристика складових регулятивного капіталу відповідно до вітчизняного законодавства та Базелю І (складено на основі [39])

Складові	Постанова Правління НБУ №368	Базель І
Основний капітал (капіталу 1-го рівня)	<ul style="list-style-type: none"> – фактично сплачений зареєстрований статутний капітал; – додаткові внески акціонерів у статутний капітал; – фінансова допомога акціонерів банку; – прибуток, спрямований на збільшення статутного капіталу; – розкриті резерви . 	<ul style="list-style-type: none"> – сплачений акціонерний капітал; – розкриті резерви; – відрахування балансової вартості гудвілу з основного капіталу.
Додатковий капітал (капітал 2-го рівня)	<ul style="list-style-type: none"> – результат переоцінки основних засобів; – результат поточного та звітного року (прибуток), що зменшений на суму нарахованих доходів, неотриманих понад 30 днів із дати їх нарахування, строк сплати яких не минув ; нарахованих доходів, строк сплати яких згідно з договором минув, зменшених на суму сформованих резервів за такою складовою балансової вартості активу; – субординований борг, що враховується до капіталу; – нерозподілений прибуток минулих років. 	<ul style="list-style-type: none"> – нерозкриті або незаявлені резерви ; – резерви з переоцінки активів; – загальні резерви створюються для захисту банку від майбутніх неідентифікованих збитків; – інструменти гібридного капіталу; – інструменти субординованого строкового боргу.
Відвернення	<ul style="list-style-type: none"> – балансову вартість акцій та інших цінних паперів з нефіксованим прибутком, що випущені банками та обліковуються за справедливою вартістю; – балансову вартість інвестицій в асоційовані та дочірні компанії, а також балансову вартість вкладень у капітал інших установ у розмірі 10 і більше відсотків їх статутного капіталу; 	<ul style="list-style-type: none"> – інвестиції в неконсолідовані банківські та фінансові споріднені компанії; – інвестиції в капітал інших банків та фінансових установ.

Продовження таблиці А.1

Складові	Постанова Правління НБУ №368	Базель І
Відвернення	<ul style="list-style-type: none"> – балансову вартість позалістингових цінних паперів (крім цінних паперів, емітованих центральними органами виконавчої влади, Національним банком та Державною іпотечною установою), які обліковуються за справедливою вартістю; – балансову вартість цінних паперів, що не перебувають в обігу на фондових біржах (у тому числі, торгівля яких на фондових біржах заборонена законодавством України) та які обліковуються за справедливою вартістю; – балансову вартість цінних паперів недиверсифікованих інвестиційних фондів. 	

ДОДАТОК Б
ВПРОВАДЖЕННЯ БАЗЕЛЬСЬКИХ УГОД В УКРАЇНІ, КАЗАХСТАНІ,
РОСІЇ ТА НІМЕЧЧИНІ

Таблиця Б.1. – Етапи впровадження Базельських угод в Україні, Казахстані, Росії та Німеччині (складено автором на основі [4, 21, 23, 24])

Країна	Етапи впровадження Базельських угод
Україна	<p>Базель I (з 2001) :</p> <ul style="list-style-type: none"> узгоджено визначення «капітал» банку; визначення різних груп активів відповідно до ступеня ризику; встановлено мінімальні вимоги до капіталу банку; <p>Базель II (з 2004):</p> <ul style="list-style-type: none"> визначення ринкового та операційного ризиків; дотримання ринкової дисципліни; підвищення вимог до достатності капіталу. <p>Базель III (з 2013 року):</p> <ul style="list-style-type: none"> підвищення якості та прозорості капіталу, насамперед 1-го рівня; підвищення мінімального рівня капіталу: капітал 1-го рівня – 6%; запровадження буферів капіталу: буфер консервації капіталу – 0,625-2,5%, контрциклічний буфер – 0-2,5%, буфер системного ризику 0-5% (з 01.01.2020); посилення вимог до капіталу в незалежності від ступеня ризику.
Казахстан	<p>Базель I (з 1998):</p> <ul style="list-style-type: none"> визначення поняття капітал банку та його мінімального розміру; характеристика кредитного ризику. <p>Базель II (з 2006):</p> <ul style="list-style-type: none"> включення ринкового та операційного ризику при розрахунку показника адекватності капіталу; дотримання ринкової дисципліни; підвищення транспарентності БС. <p>Базель III (з 2015): впровадження загальних положень БКБН.</p>
Росія	<p>Базель I (1998):</p> <ul style="list-style-type: none"> впровадження єдиного підходу до визначення капіталу банку; встановлено мінімальні вимоги до розміру капіталу банку; визначення нормативу достатності капіталу на рівні 7% (1998); формування резервів на покриття втрат від активних операцій; визначення впливу кредитного ризику (після кризи у серпні 1998 року). <p>Базель II (з 2004):</p> <ul style="list-style-type: none"> поява концепції «економічного капіталу»; корегування загального обсягу капіталу на розмір очікуваних збитків; дотримання ринкової дисципліни; додання ринкового ризику. <p>Базель III (розгляд з 2009):</p> <ul style="list-style-type: none"> посилення вимог до капіталу 1-го рівня, до якого переважно включатимуться прості акції та нерозподілений прибуток; уведення мінімального нормативу частки позикових коштів – 3%; формування запасів капіталу понад регулятивний мінімум. <p>Уведення зазначених положень з 2018 року.</p>

Продовження таблиці Б.1.

Країна	Етапи впровадження Базельських угод
Німеччина	<p>Базель I (1998): визначення поняття кредитного ризику та його впливу на БС; розподіл активів за різними групами ризику (RWA); впровадження єдиного підходу до поняття «капітал» банку (загальний капітал = капітал 1-го рівня + капітал 2-го рівня).</p> <p>Базель II (червень 2006): встановлення мінімальних вимог до капіталу; розгляд операційного та ринкового ризиків; запровадження ринкової дисципліни.</p> <p>Базель III (червень 2011): підвищення якості та обсягу капіталу; охоплення ширшого кола ризиків; запровадження додаткових буферів капіталу.</p>

ДОДАТОК В

ВХІДНІ ДАНІ ДЛЯ КАНОНІЧНОГО АНАЛІЗУ

Таблиця В.1 – Вхідні дані для канонічного аналізу впливу капітальних показників на результативні на прикладі країн ЄС (складено автором на основі [63])

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів, %
Болгарія 01.01.2015	0,19	1,68	14,61	16,81	18,53	5,72	10503594	80,3
01.04.2015	0,07	0,65	11,94	16,61	18,34	5,53	10851320	103,3
01.07.2015	0,13	1,19	11,97	16,46	18,11	5,54	10824581	99,8
01.10.2015	0,21	1,85	11,97	16,26	17,95	5,49	10887025	100,6
01.01.2016	0,3	2,63	16,27	16,43	18,15	5,55	10768968	98,9
01.04.2016	0,17	1,48	15,99	16,58	18,26	5,75	10676667	99,1
01.07.2016	0,7	5,75	16,52	16,85	18,52	5,69	10781255	101,0
01.10.2016	0,56	4,67	16,32	16,95	18,62	5,63	10895931	101,1
01.01.2017	0,82	6,92	16,31	16,93	18,6	5,45	11303118	103,7
01.04.2017	0,19	1,6	16,72	16,79	18,49	5,37	11487453	101,6
01.07.2017	0,38	3,19	15,78	17,62	19,27	5,33	11565930	100,7
01.10.2017	0,54	4,45	15,53	17,73	19,37	5,3	11652142	100,7
01.01.2018	0,54	4,62	14,54	17,29	18,94	5,15	11989834	102,9
01.04.2018	0,2	1,68	13,71	17,24	18,95	5,27	11165283	93,1
Хорватія 01.01.2015	-2,24	-31,15	16,7	10,23	10,22	7,23	5515295	95,2
01.04.2015	0,16	2,14	16,69	10,35	10,35	7,31	5462740	99,0
01.07.2015	0,15	1,95	16,66	11,66	11,66	7,88	5534551	101,3
01.10.2015	0,14	1,57	16,5	13,96	13,96	7,76	5583434	100,9
01.01.2016	-0,58	-6,68	16,33	13,08	13,08	7,98	5454957	97,7
01.04.2016	0,19	2,18	16,01	13,01	13,01	8,04	5491621	100,7
01.07.2016	0,33	3,79	14,36	13,1	13,1	7,93	5615592	102,3
01.10.2016	0,18	2,16	13,99	13,01	13,01	7,64	5743433	102,3
01.01.2017	0,57	5,86	13,61	15,03	15,03	7,24	5777337	100,6
01.04.2017	0,05	0,5	13,01	16,24	16,24	7,45	5707721	98,8
01.07.2017	-0,19	-2,02	12,68	16,25	16,25	7,51	5687328	99,6
01.10.2017	0,01	0,14	11,96	16,57	16,57	7,43	5673852	99,8
01.01.2018	0	0,04	11,20 2	15,97	15,97	6,92	5658987	99,7
01.04.2018	0,19	2,12	10,96	16,04	16,04	7	5597073	98,9

Продовження таблиці В.1

Країна	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Кіпр 01.01.2015	0,37	7,7	5,48	15,4	15,4	2,05	48994227	97,8
01.04.2015	0,19	3,73	5,5	15,47	15,47	2,11	60879511	124,26
01.07.2015	0,34	6,13	5,51	16,07	16,07	2,26	59253539	97,33
01.10.2015	0,42	8,73	4,59	15,66	15,66	1,87	58165476	98,16
01.01.2016	0,54	8,19	4,59	15,19	15,19	2,52	59109670	101,62
01.04.2016	0,08	1,87	4,23	15,09	15	1,67	54542220	92,27
01.07.2016	0,23	3,95	4,08	17,94	17,94	2,41	51866219	95,09
01.10.2016	0,41	6,38	3,99	18,31	18,31	2,48	51786709	99,85
01.01.2017	0,49	7,53	3,74	17,07	17,07	2,54	52795198	101,95
01.04.2017	0,16	2,81	3,7	16,87	16,87	2,28	54783093	103,77
01.07.2017	0,28	5,34	3,12	17,48	17,48	2,02	53750280	98,11
01.10.2017	0,39	7,11	3	16,76	16,76	2,03	54068640	100,59
01.01.2018	0,52	9,1	2,9	17,04	17,04	2,15	54705997	101,18
01.04.2018	0,21	3,69	2,88	17,42	17,42	2,14	52802961	96,52
Естонія 01.01.2015	1,92	13,12	0,98	19,3	19,3	4,64	1072695	112,2
01.04.2015	0,53	3,51	0,9	20,08	20,08	5,11	1112630	103,7
01.07.2015	1,02	6,69	0,9	20,6	20,6	4,83	1187315	106,7
01.10.2015	1,6	10,76	0,88	19,9	19,9	4,48	1279315	107,7
01.01.2016	1,89	13,11	0,87	20,35	20,35	4,22	1359114	106,2
01.04.2016	0,51	3,51	0,87	19,38	19,37	4,1	1397829	102,8
01.07.2016	1,1	7,07	0,73	19,71	19,71	4,11	1444807	103,4
01.10.2016	1,57	10,28	0,7	19,48	19,48	3,88	1534110	106,2
01.01.2017	2,13	14,25	0,69	18,77	18,77	3,65	1631355	106,3
01.04.2017	0,54	3,68	0,69	18,6	18,6	3,5	1701949	104,3
01.07.2017	1,32	9,59	0,68	17,65	17,65	3,1	1918518	112,7
01.10.2017	1,68	13,33	0,64	17,47	17,47	2,72	2207653	115,1
01.01.2018	1,81	15,99	0,6	17,64	17,64	3,31	2960628	134,1
01.04.2018	0,45	4,13	0,6	17,15	17,15	3,4	3141145	106,1
Угорщина 01.01.2015	-1,58	-15,33	11,66	14,47	14,58	1,88	53047121	112,7
01.04.2015	-0,03	-0,31	11,33	14,04	14,28	1,88	54100436	102,0
01.07.2015	0,25	2,38	10,09	13,92	14,18	1,92	53296616	98,5
01.10.2015	0,31	2,98	8,76	14,01	14,28	1,91	53931954	101,2
01.01.2016	-0,09	-0,93	7,37	13,54	13,8	1,91	54460406	101,0
01.04.2016	0,25	2,49	7,11	13,3	13,65	1,91	54528866	100,1
01.07.2016	0,73	6,87	5,36	13,36	13,39	1,97	52587334	96,4
01.10.2016	1,14	10,47	4,97	13,28	13,3	1,19	54910266	104,4
01.01.2017	1,19	11,05	4,17	15,04	15,07	1,15	56538992	103,0

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Угорщина 01.04.2017	0,38	3,53	4,16	15,65	15,66	1,2	57798129	102,2
01.07.2017	0,88	8,22	4,1	14,32	14,32	1,15	60440052	104,6
01.10.2017	1,26	11,67	3,65	13,92	13,92	1,11	62152801	102,8
01.01.2018	1,59	14,7	3,2	12,91	12,91	1,07	64493911	103,8
01.04.2018	0,42	3,78	3,19	15,08	15,08	0,89	63347543	98,2
Латвія 01.01.2015	1	13,21	4,64	11,97	12	4,46	14701941	109,4
01.04.2015	0,35	4,69	4,49	11,29	11,29	4,27	15492741	105,4
01.07.2015	0,73	9,28	4,02	11,36	11,36	4,4	15340386	99,0
01.10.2015	1,1	13,14	3,73	11,15	11,15	4,49	15269074	99,5
01.01.2016	1,11	13,75	3,65	12,38	12,38	4,24	16950983	111,0
01.04.2016	0,31	3,65	3,65	12,67	12,67	4,47	15710229	92,7
01.07.2016	0,99	10,76	3,58	12,22	12,22	4,6	15374204	97,9
01.10.2016	1,49	14,83	3,53	13,44	13,44	4,82	14659395	95,4
01.01.2017	1,62	15,79	3,52	14,91	14,91	5,32	14922089	101,8
01.04.2017	0,33	3,19	3,5	13,38	13,38	5,37	14818116	99,3
01.07.2017	0,44	4,11	3,5	14,48	14,48	5,66	14112778	95,2
01.10.2017	0,59	5,27	3,47	15,85	15,85	5,88	13590019	96,3
01.01.2018	0,72	6,52	3,44	15,75	15,74	5,79	13816130	101,7
01.04.2018	0,24	1,81	3,4	17,79	17,79	7,3	10979676	79,5
Мальта 01.01.2015	0,37	4,55	7,22	12,13	12,13	4,69	14839304	101,7
01.04.2015	0,19	2,03	7,12	15,43	15,43	5,67	15822004	106,6
01.07.2015	0,39	4,29	7,01	14,47	14,47	5,64	16199867	102,4
01.10.2015	0,59	6,37	6,34	14,58	14,59	5,65	16406130	101,3
01.01.2016	0,87	9,32	5,32	14,28	15,53	4,69	15775377	96,2
01.04.2016	0,16	1,68	5	16,03	17,25	5,26	16261190	103,1
01.07.2016	0,55	5,81	5,01	14,91	16,09	4,88	16893203	103,9
01.10.2016	0,72	7,56	4,99	15,43	16,6	4,85	17517839	103,7
01.01.2017	0,88	9,66	4,09	15,01	16,15	4,76	18739526	107,0
01.04.2017	0,23	2,63	4,08	14,88	16	4,61	19073729	101,8
01.07.2017	0,42	4,8	3,33	14,94	16,06	4,54	19457262	102,0
01.10.2017	0,65	7,12	3,56	15,53	16,64	4,52	19559183	100,5
01.01.2018	0,88	8,62	3,74	16,46	17,54	4,94	20097996	102,8
01.04.2018	0,21	2,08	3,08	16,96	18	5,01	20255103	100,8
Польща 01.01.2015	0,84	8,58	4,34	13,16	13,2	2,36	147666384	97,9
01.04.2015	0,19	2,07	4,33	13,11	13,14	2,19	161862968	109,6
01.07.2015	0,39	4,07	4,28	13,36	13,39	2,24	154318339	95,3
01.10.2015	0,56	5,84	4,17	13,76	13,79	2,3	157514897	102,1

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Польща 01.01.2016	0,63	6,39	4,05	13,95	13,97	2,32	154701607	98,2
01.04.2016	0,15	1,63	4,03	14,54	14,57	2,19	164309077	106,2
01.07.2016	0,34	3,5	4	14,91	14,93	2,21	160942774	98,0
01.10.2016	0,54	5,53	3,98	15,08	15,09	2,23	167922402	104,3
01.01.2017	1,25	12,56	3,94	15,28	15,3	2,55	168587475	100,4
01.04.2017	0,12	1,24	3,94	15,51	15,53	2,43	185509462	110,0
01.07.2017	0,39	3,8	3,9	16,47	16,48	2,04	226927209	122,3
01.10.2017	0,62	5,73	3,82	16,76	16,78	2,24	223357797	98,4
01.01.2018	0,7	6,23	3,74	16,97	16,98	2,66	234108195	104,8
01.04.2018	0,16	1,57	3,68	16,6	16,61	2,48	239979501	102,5
Румунія 01.01.2015	-0,39	-3,8	13,5	19,19	19,19	10,24	8209914	58,2
01.04.2015	0,27	2,48	13,07	20,32	20,32	10,53	8112671	98,8
01.07.2015	0,04	0,38	12,67	19,38	19,38	10,51	7963750	98,2
01.10.2015	2,96	24,08	10,59	14,89	14,89	8,33	18037670	226,5
01.01.2016	-0,12	-1,2	9,62	19,57	19,58	9,73	8032431	44,5
01.04.2016	0,2	1,85	9,58	21,53	21,53	10,32	7388101	92,0
01.07.2016	0,15	1,47	8,07	21	21	9,94	7591234	102,7
01.10.2016	0,18	1,65	7,98	20,92	20,92	10,09	7594176	100,0
01.01.2017	0,01	0,16	7,96	20,27	20,27	9,93	7569827	99,7
01.04.2017	0,12	1,27	7,87	20,21	20,21	9,56	7850714	103,7
01.07.2017	0,27	2,65	7,34	20,14	20,14	9,5	7887930	100,5
01.10.2017	0,47	4,59	6,82	18,88	18,88	9,47	7848457	99,5
01.01.2018	1,38	12,66	6,37	18,69	18,69	7,89	21240772	270,6
01.04.2018	0,45	4,11	6,31	17,98	17,98	8,06	20818303	98,0
Словаччин а 01.01.2015	0,66	5,21	4,87	16,59	16,59	7,1	9835376	124,9
01.04.2015	0,24	1,83	4,85	16,89	16,89	7,18	9703237	98,7
01.07.2015	0,61	4,65	4,76	16,98	16,98	7,15	9751775	100,5
01.10.2015	0,86	6,56	4,58	17,05	17,05	7	9953691	102,1
01.01.2016	0,86	6,64	4,44	17,41	17,41	6,96	10043235	100,9
01.04.2016	0,26	2,03	4,57	17,62	17,62	6,78	10303265	102,6
01.07.2016	0,57	4,45	4,68	17,81	17,81	6,79	10292306	99,9
01.10.2016	0,59	4,73	4,68	17,85	17,85	6,33	12064000	117,2
01.01.2017	0,46	3,69	3,7	17,78	17,74	6,36	12013682	99,6
01.04.2017	0,18	1,47	3,71	17,73	17,73	6,29	12150934	101,1
01.07.2017	0,4	3,28	3,63	18,1	18,1	6,29	12142776	99,9
01.10.2017	0,54	4,28	3,09	17,71	17,71	6,78	11999669	98,8
01.01.2018	0,74	5,86	2,97	18,47	18,47	6,72	12110688	100,9

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів, %
Словаччина 01.04.2018	0,22	1,72	2,84	17,8	17,8	6,82	11945628	98,6
Словенія 01.01.2015	-0,32	-2,85	9,96	18,94	18,94	3,26	27497274	101,2
01.04.2015	0,2	1,71	9,14	18,2	18,22	3,33	26941194	98,0
01.07.2015	0,31	2,62	7,52	18,53	18,56	3,45	26065867	96,8
01.10.2015	0,49	4,08	6,47	18,68	18,68	3,4	26452698	101,5
01.01.2016	0,62	5,09	5,07	19,26	19,26	3,19	26671735	100,8
01.04.2016	0,4	3,11	4,92	19,55	19,55	3,21	26590956	99,7
01.07.2016	0,65	5,09	4,68	19,27	19,27	3,24	21724132	81,7
01.10.2016	0,89	6,85	3,37	19,6	19,6	3,25	21706881	99,9
01.01.2017	1,03	7,96	3,2	19,61	19,61	3,22	21868443	100,7
01.04.2017	0,47	3,62	3,17	19,4	19,4	3,17	22304454	102,0
01.07.2017	0,74	5,78	3,08	19,23	19,23	3,19	22173635	99,4
01.10.2017	1,11	8,42	2,94	19	19	3,2	22110881	99,7
01.01.2018	1,3	9,94	2,87	18,6	18,6	3,13	22624085	102,3
01.04.2018	0,43	3,25	2,8	19,02	19,02	3,09	22918848	101,3
Литва 01.01.2015	0,07	1	4,95	10,62	10,62	5,67	1922228	102,5
01.04.2015	0,33	4,47	4,83	11,1	11,1	5,67	1926192	100,2
01.07.2015	0,62	8,04	4,15	11,05	11,05	6,03	1922133	99,8
01.10.2015	0,93	11,37	3,85	12,77	12,77	6,16	1981023	103,1
01.01.2016	1,18	14,02	3,66	12,91	12,91	5,81	1910979	96,5
01.04.2016	0,97	10,35	3,57	13,97	13,97	5,78	1920766	100,5
01.07.2016	1,41	14,66	3,41	13,85	13,85	6,64	1947634	101,4
01.10.2016	1,91	19,44	3,29	15,62	15,62	6,38	2028141	104,1
01.01.2017	2,1	21,52	3,17	15	15	6,18	2092364	103,2
01.04.2017	0,67	6,61	3,16	16,14	16,14	6,08	2126642	101,6
01.07.2017	0,92	9,06	3,09	15,29	15,29	6,93	2181349	102,6
01.10.2017	1,16	11,4	2,96	14,36	14,36	6,79	2226260	102,1
01.01.2018	1,47	14,3	2,87	13,9	13,9	6,61	2286211	102,7
01.04.2018	0,43	4,48	2,8	15,63	15,63	6,23	2425296	106,1
Німеччина 01.01.2015	0,12	2,49	1,97	14,17	14,62	1,04	6749897150	101,1
01.04.2015	0,03	0,65	1,95	13,86	14,3	0,98	7175410789	106,3
01.07.2015	0,08	1,53	1,78	14,48	14,88	1,04	6721930042	93,7
01.10.2015	0,02	0,47	1,7	14,42	14,97	0,99	6768650054	100,7
01.01.2016	0,09	1,71	1,69	14,73	15,27	1,05	6648793051	98,2
01.04.2016	0,01	0,35	1,69	14,28	14,89	1,03	6776655971	101,9

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Німеччина 01.07.2016	0,04	0,87	1,73	14,62	15,22	1,02	6876316396	101,5
01.10.2016	0,05	1,02	1,54	14,76	15,35	1,05	6679449634	97,1
Німеччина 01.01.2017	0,11	2,12	1,51	14,92	15,53	1,03	6582816250	98,6
01.04.2017	0,03	0,6	1,68	14,78	15,44	1,03	6664646391	101,2
01.07.2017	0,05	0,9	1,43	15,3	15,93	1,04	6602577452	99,1
01.10.2017	0,08	1,47	1,42	15,75	16,39	1,05	6514515358	98,7
01.01.2018	0,19	2,72	1,4	15,84	16,38	1,06	6392990765	98,1
01.04.2018	0,07	1,04	1,49	15,3	15,9	1,04	6476814278	101,3
Бельгія 01.01.2015	0,44	8,33	3,78	14,46	15,5	2,84	494885791	98,8
01.04.2015	0,11	2,31	3,77	14	15,01	2,7	520540542	105,2
01.07.2015	0,3	5,85	3,69	15,02	16,03	2,83	525489483	101,0
01.10.2015	0,47	8,81	3,5	14,92	15,94	2,88	516696994	98,3
01.01.2016	0,71	12,24	3,43	15,99	17	3,02	493034110	95,4
01.04.2016	0,1	1,84	3,4	15,41	16,4	2,87	518656200	105,2
01.07.2016	0,3	5,47	3,37	15,64	16,63	2,88	518125405	99,9
01.10.2016	0,49	8,5	3,09	15,94	16,93	2,89	516111907	99,6
01.01.2017	0,64	11,03	2,92	16,75	17,76	2,9	516175295	100,0
01.04.2017	0,14	2,56	2,91	16,47	17,46	2,82	529907058	102,7
01.07.2017	0,36	6,27	1,99	16,2	17,14	2,79	535686708	101,1
01.10.2017	0,53	8,92	1,95	16,32	17,27	2,8	533133152	99,5
01.01.2018	0,63	10,41	1,9	16,05	17	2,9	506324232	95,0
01.04.2018	0,12	2,13	1,9	15,79	17,03	2,83	520195978	102,7
Італія 01.01.2015	-0,22	-3,16	18,06	11,25	11,79	2,7	2475912980	104,5
01.04.2015	0,14	2,05	18,01	10,85	11,38	2,62	2610848872	105,4
01.07.2015	0,18	2,49	17,77	11,5	11,98	2,56	2544755603	97,5
01.10.2015	0,21	2,95	17,53	11,58	12,14	2,6	2529022266	99,4
01.01.2016	0,23	3,13	17,11	11,77	12,33	2,69	2510621945	99,3
01.04.2016	0,08	1,08	16,84	11,61	12,27	2,64	2513958096	100,1
01.07.2016	0,1	1,37	15,96	11,91	12,53	2,79	2544325348	101,2
01.10.2016	0,08	1,1	14,88	12,1	12,71	2,84	2509458761	98,6
01.01.2017	-0,63	-9,13	14,38	10,76	11,4	2,81	2469117281	98,4
01.04.2017	0,22	3,04	14,29	11,61	12,4	2,67	2533576262	102,6
01.07.2017	0,35	4,76	14,08	12	12,95	2,64	2450347396	96,7
01.10.2017	0,5	6,29	13	13,2	14,17	3	2440243387	99,6
01.01.2018	0,57	7,08	13,98	13,59	14,66	2,89	2422088080	99,3

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Італія 01.04.2018	0,16	2,12	13,9	13,53	14,66	2,99	2349778182	97,0
Люксембург 01.01.2015	0,7	5,89	0,11	25,48	25,95	3,28	93891729	99,0
01.04.2015	0,23	1,95	0,19	25,79	26,22	3,53	102602685	109,3
01.07.2015	0,49	4,17	0,27	25,47	25,92	3,5	100766916	98,2
01.10.2015	0,63	5,25	0,73	26,57	27,02	3,75	101058932	100,3
01.01.2016	0,69	5,4	0,9	27,18	27,63	4,4	98416034	97,4
01.04.2016	0,15	1,21	0,89	26,66	27,08	4,17	100450060	102,1
01.07.2016	0,42	3,39	0,82	26,67	27,08	4,39	104460904	104,0
01.10.2016	0,57	4,52	0,8	26,85	27,26	4,37	104537844	100,1
01.01.2017	0,69	5,16	0,79	27,99	28,41	4,72	103325473	98,8
01.04.2017	0,2	1,58	0,75	27,2	27,59	4,57	109609152	106,1
01.07.2017	0,48	3,65	0,75	26,73	27,12	4,46	106903440	97,5
01.10.2017	0,58	4,46	0,69	26,85	27,24	4,46	108501468	101,5
01.01.2018	0,74	5,64	0,67	26,88	27,26	4,53	108380590	99,9
01.04.2018	0,12	0,99	0,66	28,07	28,44	4,34	110814364	102,2
Нідерланди 01.01.2015	0,19	3,56	2,71	14,23	15,04	0,25	2359327404	101,7
01.04.2015	0,09	1,75	2,71	14,23	15,34	0,23	2535267073	107,5
01.07.2015	0,2	3,96	2,69	13,84	15,4	0,25	2403980290	94,8
01.10.2015	0,37	7,14	2,58	14,17	16	0,23	2407503745	100,1
01.01.2016	0,41	7,54	2,54	14,37	16,19	0,24	2346148188	97,5
01.04.2016	0,09	1,84	2,53	14,35	16,1	0,19	2432897236	103,7
01.07.2016	0,21	3,98	2,46	14,64	16,7	0,19	2468506861	101,5
01.10.2016	0,34	6,41	2,37	14,96	17	0,16	2461235909	99,7
01.01.2017	0,43	7,63	2,3	15,48	17,74	0,17	2358222081	95,8
01.04.2017	0,12	2,24	2,3	15,85	17,96	0,16	2429706532	103,0
01.07.2017	0,29	5,04	2,28	16,21	18,2	0,17	2341200775	96,4
01.10.2017	0,43	7,54	2,26	16,28	18,08	0,17	2365850907	101,1
01.01.2018	0,55	9,11	2,21	16,61	18,41	0,12	2279639315	96,4
01.04.2018	0,13	2,27	2,2	16,23	18,14	0,12	2356182391	103,4
Франція 01.01.2015	0,25	4,55	3,98	11,74	13,1	0,69	6760281401	103,4
01.04.2015	0,08	1,61	3,9	11,81	13,05	0,65	7212376712	106,7
01.07.2015	0,21	3,75	3,88	12,06	13,28	0,7	6742207557	93,5
01.10.2015	0,32	5,63	3,76	12,06	13,36	0,7	6746667754	100,1
01.01.2016	0,4	6,77	3,63	12,55	13,83	0,72	6562742690	97,3
01.04.2016	0,08	1,43	3,58	12,68	14,02	0,7	6793751950	103,5

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи,євро	ріст активів , %
Франція 01.07.2016	0,21	3,8	3,41	12,83	14,1	0,69	7004578120	103,1
01.10.2016	0,32	5,52	2,29	12,86	14,15	0,7	6915543311	98,7
01.01.2017	0,41	6,45	3,08	13,71	15,04	1,05	6852510597	99,1
01.04.2017	0,1	1,65	3,07	13,85	15,17	1,03	7042569815	102,8
01.07.2017	0,22	3,57	3,07	13,98	15,17	1,02	6856742498	97,4
01.10.2017	0,34	5,36	3	13,88	15,01	1,02	6877483294	100,3
01.01.2018	0,43	6,4	2,99	14,18	15,3	1,06	6611490441	96,1
01.04.2018	0,09	1,46	2,97	14,01	15,1	1,03	6828121557	103,3
Велика Британія 01.01.2015	0,22	3,63	1,01	12,64	13,3	0,59	7659560225	105,9
01.04.2015	0,09	1,62	1,01	11,55	13,59	0,48	8415310376	109,9
01.07.2015	0,21	3,3	1	12,15	14,36	0,53	7758314891	92,2
01.10.2015	0,33	4,95	0,97	12,34	14,74	0,53	7649035125	98,6
01.01.2016	0,2	2,98	0,94	12,98	15,52	0,66	7210008780	94,3
01.04.2016	0,1	1,6	0,93	12,79	15,07	0,61	7226622268	100,2
01.07.2016	0,17	2,64	0,9	13,18	15,51	0,59	7393817505	102,3
01.10.2016	0,2	3,04	0,87	13,84	16,55	0,61	6870794832	92,9
01.01.2017	0,11	1,67	0,81	13,82	16,61	0,65	6691116584	97,4
01.04.2017	0,11	1,56	0,8	14,21	16,95	0,65	6649397687	99,4
01.07.2017	0,19	2,7	0,8	14,51	17,33	0,66	6381724103	96,0
01.10.2017	0,31	4,49	0,79	14,67	17,62	0,66	6303861592	98,8
01.01.2018	0,3	4,32	0,79	14,77	17,77	0,68	6209263407	98,5
01.04.2018	0,09	1,36	0,79	14,71	17,71	0,66	6333600763	102,0
Данія 01.01.2015	0,19	3,57	3,68	14,96	16,41	0,41	800751998	101,9
01.04.2015	0,12	2,27	3,63	14,59	16,14	0,39	829195250	103,6
01.07.2015	0,27	4,77	3,47	15,06	16,61	0,4	790782835	95,4
01.10.2015	0,34	5,8	3,39	15,94	17,61	0,42	770128381	97,4
01.01.2016	0,39	6,52	3,21	16,3	17,97	0,36	762520505	99,0
01.04.2016	0,12	2,16	3,2	15,64	17,33	0,34	781125089	102,4
01.07.2016	0,25	4,5	3,02	16,11	17,86	0,33	792495792	101,5
01.10.2016	0,39	6,88	2,77	15,81	17,57	0,33	799108514	100,8
01.01.2017	0,58	9,87	2,48	16,39	18,37	0,34	797702301	99,8
01.04.2017	0,19	3,23	2,45	16,03	17,8	0,32	799324552	100,2
01.07.2017	0,36	6,14	2,39	16,77	18,52	0,31	806155638	100,9
01.10.2017	0,53	8,73	2,27	17,1	18,81	0,31	803519005	99,7
01.01.2018	0,67	10,91	2,19	17,64	19,34	0,31	809532971	100,7

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Данія 01.04.2018	0,15	2,61	2,18	16,9	18,57	0,31	807783059	99,8
Ірландія 01.01.2015	0,61	7,06	2,71	14,49	15,55	1,96	260033066	98,6
01.04.2015	0,17	2,02	2,7	14,5	14,54	1,93	263628219	101,4
01.07.2015	0,4	4,22	2,63	16,52	17,26	2	257634967	97,7
01.10.2015	0,71	6,98	2,59	16,6	17,35	2,06	249624552	96,9
01.01.2016	0,76	8,07	2,54	14,44	15,59	2,21	248863897	99,7
01.04.2016	0,23	2,37	2,5	14,34	15,48	2,28	240439426	96,6
01.07.2016	0,56	5,71	2,48	15,04	16,19	2,32	236494185	98,4
01.10.2016	0,75	7,44	2,37	15,02	16,18	2,38	230235470	97,4
01.01.2017	0,82	7,63	2,3	16,75	17,93	2,42	226891659	98,5
01.04.2017	0,19	1,81	2,31	16,33	17,47	2,44	225125338	99,2
01.07.2017	0,48	4,27	2,26	17,27	18,43	2,5	219608973	97,5
01.10.2017	0,76	6,6	2,24	17,44	18,39	1,83	219342678	99,9
01.01.2018	0,84	7,26	2,23	18,33	19,1	1,84	219133146	99,9
01.04.2018	0,22	1,91	2,2	17,69	18,44	1,82	220853710	100,8
Греція 01.01.2015	-0,96	-10,58	36,64	13,79	13,83	3,58	357826790	102,1
01.04.2015	-0,12	-1,38	16,6	12,45	12,49	3,53	361963980	101,2
01.07.2015	-1,68	-22,86	36,58	13,4	13,43	3,65	348453293	96,3
01.10.2015	-1,42	-18,26	36,37	13,47	13,53	3,7	342975227	98,4
01.01.2016	-2,6	-24,23	36,29	16,3	16,3	2,43	344101924	100,3
01.04.2016	0,03	0,33	40,45	16,01	16,02	2,45	340997193	99,1
01.07.2016	-0,93	-7,89	41,36	17,81	17,82	2,7	310632310	91,1
01.10.2016	-0,9	-7,4	43,39	18,08	18,09	2,77	302575464	97,4
01.01.2017	-0,88	-7,51	45,57	16,88	16,89	2,84	295311309	97,6
01.04.2017	0,03	0,32	45,8	16,69	16,7	2,93	285948071	96,8
01.07.2017	-0,02	-0,19	45,97	17,06	17,06	3,05	274596144	96,0
01.10.2017	-0,02	-0,17	46	17,1	17,11	3,23	259989304	94,7
01.01.2018	-0,17	-1,29	46,01	16,95	16,96	3,26	256994175	98,8
01.04.2018	0,02	0,16	46,14	15,76	15,78	3,02	246872683	96,1
Іспанія 01.01.2015	0,41	5,73	6,16	11,72	11,73	1,33	3345026405	102,2
01.04.2015	0,17	2,31	6,09	12,15	12,16	1,3	3492398922	104,4
01.07.2015	0,35	4,83	5,99	12,34	12,36	1,27	3452150402	98,8
01.10.2015	0,45	6,16	5,74	12,17	12,18	1,26	3469634798	100,5
01.01.2016	0,48	6,61	5,63	12,63	12,63	1	3470949415	100,0
01.04.2016	0,13	1,74	5,53	12,29	12,41	1	3473405575	100,1
01.07.2016	0,25	3,38	5,48	12,51	12,69	1,02	3517652627	101,3

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Іспанія 01.10.2016	0,4	5,2	5,48	12,89	13,06	1,05	3443906685	97,9
01.01.2017	0,39	5,07	4,46	12,73	12,91	1,05	3450381084	100,2
01.04.2017	0,15	1,98	4,41	12,13	12,55	1,04	3480071286	100,9
01.07.2017	0,3	4,12	4,28	11,78	12,27	1,02	3414436346	98,1
01.10.2017	0,43	5,77	4,2	12,53	13,09	0,96	3395802514	99,5
01.01.2018	0,53	7,1	4,17	12,62	13,22	0,9	3376784569	99,4
01.04.2018	0,17	2,41	4,09	11,96	13,22	0,91	3369798235	99,8
Португалія 01.01.2015	-0,37	-5,15	17,47	10,9	10,91	6,22	337396442	97,2
01.04.2015	0,05	0,72	17,43	10,66	10,67	6,26	335852363	99,5
01.07.2015	0,11	1,55	17,36	11,29	11,31	6,51	333978679	99,4
01.10.2015	0,1	1,38	17,2	11,13	11,17	6,66	326208867	97,7
01.01.2016	-0,12	-1,55	17,18	12,11	12,12	6,42	312789673	95,9
01.04.2016	-0,03	-0,46	16,57	11,73	11,73	6,52	312275946	99,8
01.07.2016	-0,14	-1,83	14,93	11,55	11,55	6,65	308144067	98,7
01.10.2016	-0,1	-1,28	14,13	11,76	11,77	6,73	304358392	98,8
01.01.2017	-0,65	-9,02	13,29	10,81	10,82	6,96	298939217	98,2
01.04.2017	-0,01	-0,11	13,27	12,39	12,73	7,03	267694333	89,5
01.07.2017	-0,02	-0,26	13,21	12,84	13,19	7,16	267294168	99,9
01.10.2017	0,01	0,14	13,19	13,01	13,36	7,2	265651034	99,4
01.01.2018	-0,27	-2,86	13,08	13,83	14,18	7,58	265737484	100,0
01.04.2018	0,12	1,32	13,08	13,44	13,84	7,71	262303776	98,7
Австрія 01.01.2015	-0,14	-1,94	3,39	12,17	12,27	5,34	750818312	98,1
01.04.2015	0,13	1,89	3,3	11,98	12,06	5	764504150	101,8
01.07.2015	0,3	4,05	3,17	12,57	12,65	5,57	744219595	97,3
01.10.2015	0,43	5,84	2,87	12,48	12,57	5,98	724300852	97,3
01.01.2016	0,46	6,25	2,69	13,08	13,16	5,02	720037247	99,4
01.04.2016	0,11	1,58	2,65	13,09	13,17	4,99	728764327	101,2
01.07.2016	0,25	3,41	2,59	13,6	13,71	4,75	726534727	99,7
01.10.2016	0,39	5,06	2,42	13,58	13,66	4,5	721805590	99,3
01.01.2017	0,49	6,2	2,36	14,45	14,52	4,37	719692408	99,7
01.04.2017	0,13	1,73	2,33	14,31	14,44	4,15	745325353	103,6
01.07.2017	0,34	4,28	2,3	14,62	14,88	4,29	738563278	99,1
01.10.2017	0,56	6,71	2,3	14,37	14,79	4,55	727108311	98,4
01.01.2018	0,77	8,94	2,29	14,59	14,99	4,02	723830804	99,5
01.04.2018	0,18	2,17	2,27	14,58	15,26	4	745424821	103,0
Фінляндія 01.01.2015	0,61	9,49	1,34	15,91	16,2	1,43	162645173	102,8

Продовження таблиці В.1

Країна, період	ROA, %	ROE, %	NPL, %	СЕТ, %	Ter1 rate, %	Total capital rate (% від активів)	Активи, євро	ріст активів , %
Фінляндія 01.04.2015	0,16	2,51	1,41	17,41	17,68	1,58	171495899	105,4
01.07.2015	0,3	4,5	1,42	18,3	18,56	1,65	171026820	99,7
01.10.2015	0,56	8,29	1,48	18,75	19,02	1,71	175385459	102,5
01.01.2016	0,61	8,46	1,51	19,56	20,41	1,8	177889765	101,4
01.04.2016	0,22	3,05	1,58	19,41	20,22	1,76	178906824	100,6
01.07.2016	0,36	5,02	1,63	19,57	20,31	1,76	182702080	102,1
01.10.2016	0,49	6,71	1,66	19,7	20,34	1,76	185784906	101,7
01.01.2017	0,75	9,89	1,67	20,08	20,79	1,8	185365581	99,8
01.04.2017	0,23	3,12	1,69	19	19,65	1,73	190510476	102,8
01.07.2017	0,36	4,65	1,73	19,42	20,07	1,81	186891115	98,1
01.10.2017	0,48	6,08	1,72	19,36	19,99	1,85	187282683	100,2
01.01.2018	0,7	8,69	1,74	20,28	20,92	1,84	192763573	102,9
01.04.2018	0,13	1,71	1,73	19,95	20,58	1,78	192963361	100,1
Швеція 01.01.2015	0,62	12,15	1,16	17,35	19,23	0,72	1522511059	95,1
01.04.2015	0,15	3,37	1,13	17,3	19,5	0,68	1676352560	110,1
01.07.2015	0,3	6,17	1,11	17,91	20,11	0,72	1626195159	97,0
01.10.2015	0,42	8,58	1,07	18,16	20,22	0,72	1608917902	98,9
01.01.2016	0,63	11,21	1,03	18,93	21,06	0,81	1505813539	93,6
01.04.2016	0,13	2,78	1,05	19,03	21,06	0,75	1618238466	107,5
01.07.2016	0,32	6,37	1,06	19,14	21,19	0,72	1622817672	100,3
01.10.2016	0,5	9,47	1,1	19,85	21,9	0,72	1581284166	97,4
01.01.2017	0,72	11,93	1,12	20,46	22,79	0,79	1462114084	92,5
01.04.2017	0,18	3,4	1,12	20,31	22,72	0,74	1601792382	109,6
01.07.2017	0,33	6,11	1,14	20,53	22,84	0,75	1565022447	97,7
01.10.2017	0,49	8,58	1,13	20,6	22,65	0,75	1582287520	101,1
01.01.2018	0,69	10,84	1,16	20,71	23	0,81	1424050094	90,0
01.04.2018	0,16	2,8	1,16	20,64	22,78	0,8	1471687233	103,3